

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อ
การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING THE FLIPPED CLASSROOM
MODEL ON LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDES TOWARDS
LEARNING THAI LITERATURE AMONG GRADE TWELVE STUDENTS

อมรรัตน์ รัชตะทวีกุล

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING THE FLIPPED CLASSROOM
MODEL ON LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDES TOWARDS
LEARNING THAI LITERATURE AMONG GRADE TWELVE STUDENTS

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF EDUCATION (Educational Science & Learning Management)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อ
การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ของ

อมรรัตน์ รัชตะทวีกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.รุ่งอรุณ โจนรัตน์ดำรง ไชยศรี)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ อนุะมาน)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจ

พิบูล)

ชื่อเรื่อง	ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ผู้วิจัย	อมรรัตน์ รัชตะทวีกุล
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. รุ่งอรุณ โรจนรัตนดำรง ไชยศรี

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 73 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 38 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางและกลุ่มควบคุม 35 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที โดยใช้เนื้อหาเดียวกันทั้งสองกลุ่ม และดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Control Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแบบ t – test for independent samples และหาค่าแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, ห้องเรียนกลับทาง, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เจตคติต่อการเรียน

Title	EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING THE FLIPPED CLASSROOM MODEL ON LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDES TOWARDS LEARNING THAI LITERATURE AMONG GRADE TWELVE STUDENTS
Author	AMORNRAT RATCHATATHAWEEKUL
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Dr. Rungarun Rojuttanadumrong Chaisri

This study aimed to investigate the effects of learning management using the flipped classroom model on learning achievement and attitudes towards studying Thai literature among Grade Twelve Students. The samples included seventy-three Grade Twelve students at the Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University in the second semester of the 2018 academic year. The samples were divided into an experimental group of thirty-eight students and a control group of thirty-five students. The control group was taught with the flipped classroom model, while the experimental group was taught using the traditional approach. Each group was observed sixteen times for fifty minutes per time. The contents of the teaching for both groups were the same. The research design was a randomized control group pretest-posttest design. The research instruments consisted of an achievement test on Thai literature and attitude tests regarding the study of Thai literature. The data analysis was conducted through the use of a t-test for the independent samples and a t-test for the dependent samples. The findings of this study consisted of the following points: (1) the learning achievement in Thai literature among Grade Twelve students taught with a flipped classroom model was statistically significant at a level of .01 before and after using this approach; (2) the learning achievement in Thai literature among Grade Twelve students taught with a flipped classroom model was statistically significant at a level of .01 in comparison to the traditional approach; (3) the attitudes of Grade Twelve students towards learning Thai literature and taught with a flipped classroom model were generally satisfactory.

Keyword : Learning management, Flipped classroom model, Learning achievement and attitudes

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสะดวกจากอาจารย์ ดร.รุ่งอรุณ ไรจน์รัตนดำรง ไชยศรี ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของท่านเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ อนุะมาน อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจพิบูล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ บางเขียว อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรราดี จงประดับเกียรติ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และอาจารย์ใบศรี เนตรสืบสาย อาจารย์โรงเรียนสตรีวัดอัมพวันสรวรรค์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่องานวิจัย ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์จากภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่สนับสนุน ส่งเสริมและให้โอกาสในการศึกษาต่อแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณ อ.เกี้ยว พี่เอก พี่ตุ๋ พี่เหม่ม พี่จอย พี่นออย และพี่นเจ๊ียบ ที่ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (ภาษาไทย) ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาตลอด และขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการทดลองและการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณแม่กับป้า ที่ให้ชีวิตลูก ให้ความรักความเมตตาแก่ลูกสุดหัวใจ ขอขอบคุณญาติพี่น้องทุกคนที่ส่งเสริม สนับสนุนผู้วิจัยในทุกเรื่อง ขอขอบคุณอาจารย์พรพรรณ ศรีศิริรัตน์ และครอบครัวที่ให้ความรัก ความเมตตา คอยสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณนุพการี ครูอาจารย์ ที่ได้ให้ชีวิตและอบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

อมรรัตน์ รัชตะทวีกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ตัวแปรที่ศึกษา.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมุติฐานในการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีไทยและปัญหาการสอนวรรณคดีไทย	13
1.1 ความหมายของวรรณคดีไทย	13
1.2 องค์ประกอบของวรรณคดี	15
1.3 ความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดี.....	15
1.4 จุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีไทย	18

1.5 ปัญหาการสอนวรรณคดีไทย	22
1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย	25
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง	27
2.1 ความหมายของห้องเรียนกลับทาง	27
2.2 องค์ประกอบของห้องเรียนกลับทาง	29
2.3 ลักษณะของห้องเรียนกลับทาง	30
2.4 ขั้นตอนการสอนของห้องเรียนกลับทาง	31
2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง	32
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนกลับทาง	34
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	37
3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	37
3.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	39
3.3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	42
3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	46
4. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย	47
4.1 ความหมายของเจตคติ	47
4.2 ลักษณะของเจตคติ	48
4.3 องค์ประกอบของเจตคติ	50
4.4 วิธีการวัดเจตคติ	51
4.5 การสร้างมาตรวัดและเครื่องมือวัดเจตคติ	53
4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	72
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	72
สมมุติฐานในการวิจัย.....	72
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
อภิปรายผลการวิจัย	74
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก.....	85
ประวัติผู้เขียน.....	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 เนื้อหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง.....	59
ตาราง 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง	60
ตาราง 3 แบบแผนการวิจัย.....	64
ตาราง 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน	68
ตาราง 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม .	69
ตาราง 6 ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ การ จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง	70

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
ภาพประกอบ 2 แสดงกิจกรรมและเวลาที่ใช้ เปรียบเทียบระหว่างห้องเรียนแบบเดิม (Traditional Classroom) กับห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom).....	31

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณคดีเป็นสิ่งสร้างสรรค์อันล้ำค่าของมนุษย์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ มนุษย์สร้างและสื่อสารเรื่องราวของชีวิต วัฒนธรรมและอารมณ์ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องหรือสะท้อนความเป็นมนุษย์ด้วยกลวิธีการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา ซึ่งมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย ดังที่ พระยาอนุมานราชธน (ยง เสฐียรโกเศศ, 2556, น. 110) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวรรณคดีไว้ว่า

“ วรรณคดีนอกจากทำให้บันเทิงใจ ยังเป็นคลังแห่งความรู้แห่งโบราณคดีใช้ส่องให้เราเห็นประเพณีความนิยม และความเป็นไปในสมัยก่อนได้ดี อยากรู้เรื่องใหม่ก็ต้องรู้เรื่องเก่านี้คือเรียนประวัติศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ย่อมดีอย่างนี้ด้วย ท่านจะไม่รัก ท่านจะไม่เรียนวรรณคดีและภาษาของท่านให้ดีบ้างหรือ โลกจะเจริญก้าวหน้ามาได้ไกล ก็เพราะวิทยาศาสตร์ แต่ลำพังวิทยาศาสตร์เท่านั้นไม่ครบไปถึงความเป็นไปในชีวิต ที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมสูง เราต้องมีศาสนา เราต้องมีปรัชญา เราต้องมีศิลปะ และเราต้องมีวรรณคดีด้วย สิ่งเหล่านี้ ย่อมนำมาแต่ความดีงาม นำความบันเทิงมาให้แก่จิตใจให้เราคิดงาม เห็นงาม ประพฤติงาม มีความงามเป็นเจ้าเรือน แนบสนิทติดอยู่ในสันดาน... ศิลปะและวรรณคดีนี้แหละคือแดนแห่งความเพลิดเพลินใจ ทำให้มีใจสูงเหนือใจแข็งกระด้าง เป็นแดนที่ทำให้ความแข็งกระด้างต้องละลายสูญหาย กลายเป็นมีใจงาม ละมุนละม่อมเพียบพร้อมไปด้วยคุณงามความดี ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวรรณคดีไทยเป็นสมบัติล้ำค่าทางภาษาที่ครูจะต้องจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ต้องร่วมกันอนุรักษ์ไว้คู่ชาติไทยตลอดไป

การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องฝึกฝนให้เกิดทักษะจนมีความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยการจัดการเรียนรู้มุ่งพัฒนาทักษะตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 12) ดังนี้ สาระการอ่าน ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน สาระการเขียน ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ สาระการฟัง การดู และการพูด สามารถเลือกฟัง

และดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมี วิจารณญาณและสร้างสรรค์ สาระหลักการใช้ภาษาไทย เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลัก ภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ และสาระวรรณคดีและวรรณกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจและ แสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริงได้ วรรณคดีไทยจึงเป็นส่วนหนึ่งซึ่งขาดไม่ได้ ครูต้องสอนวรรณคดีไทยให้นักเรียนได้รับ ความรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง เกิดความซาบซึ้ง รู้คุณค่าของวรรณคดี และพยายามที่จะช่วยกันทำนุ บำรุงมรดกนี้ไว้ให้คงอยู่สืบไป ครูจึงต้องมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ นอกจากความรู้ที่ได้รับแล้ว นักเรียนต้องรู้สึกรักและเห็นความสำคัญของการเรียนวรรณคดี ด้วย การจัดการเรียนรู้นั้นครูอาจยกคำประพันธ์ที่ไพเราะมาร่วมกันพิจารณาเพื่อให้นักเรียนได้เห็น ถึงความงามของภาษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อ่านออกเสียง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ซาบซึ้งและ เข้าถึงแก่นของเรื่องได้ดีมากขึ้น นอกจากนี้ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ ให้ข้อคิด หรือต่อยอดความรู้จากการเรียนรู้ได้ เช่น การทำโครงการที่ เกี่ยวข้องกับวรรณคดีที่ได้เรียน

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลซึ่งเกิดจากขีดความสามารถของนักเรียนที่ เกิดขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยครูจะสร้างเครื่องมือวัดในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ นักเรียน กล่าวคือวัดผลการจัดการเรียนรู้จากมวลความรู้หรือมวลประสบการณ์ของนักเรียนว่าผ่าน เกณฑ์หรือตัวชี้วัดที่กำหนดหรือไม่ ดังที่ ปราณี กองจินดา (2549, น. 42) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน คือ ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยัง ได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อครู จัดการเรียนรู้แล้วผลสัมฤทธิ์จะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญซึ่งเป็นผลตอบกลับสำคัญถึงวิธีการจัดการเรียน การสอน การใช้รูปแบบการสอน สื่อ หรือการสร้างแบบทดสอบได้เป็นอย่างดี ผลสัมฤทธิ์ยังเป็นผล สะท้อนกลับที่บ่งบอกถึงผลการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ยังช่วยบ่งบอกได้ถึง คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลที่เกิดจาก กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของครูที่จัดทำขึ้นผ่านกระบวนการสอนไปสู่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิต อาจเรียกได้ว่าเป็นมวลประสบการณ์ในการ นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ทักษะ และ การ

พัฒนาระบบการเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้ โดยผ่านการวัดและประเมินผลจากเครื่องมือที่ครูสร้างขึ้นอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะสอดคล้องเกี่ยวกับแนวคิดการใช้สติปัญญาในการพัฒนการเรียนรู้โดยตรงของบลูม ซึ่งจำแนกพฤติกรรมของนักเรียนไว้ 3 ระดับ คือ พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมขั้นรับรู้หรือระลึกได้ ขั้นที่สองคือทักษะพิสัย เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติหรือกระทำได้จริง เช่น อธิบายได้ วิเคราะห์ได้ จำแนกได้ เป็นต้น และขั้นสุดท้ายคือ จิตพิสัย ขั้นนี้จะเป็นพฤติกรรมในด้านการเห็นคุณค่าหรือการสร้างค่านิยมที่ดีงามของนักเรียน

ดังนั้นการที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะผ่านทุกตัวชี้วัดได้ครบทุกตัวชี้วัดนั้น ครูจึงเป็นที่มีความสำคัญในการสร้างมวลความรู้ มวลประสบการณ์ หรือการสร้างลักษณะนิสัยในทางที่ดีให้แก่ นักเรียน เครื่องมือในการวัดและประเมินผลจึงอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญเช่นกัน กล่าวคือการวัดและประเมินผลจะซึ่งจะสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ผ่านแบบทดสอบ การสังเกต หรือการสัมภาษณ์นั้น ครูจึงต้องใช้ทั้งข้อสอบเพื่อวัดความรู้ในบทเรียน รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี และอีกหนึ่งเครื่องมือคือการสัมภาษณ์หรือการสอบถามปลายยังสามารถช่วยให้นักเรียนที่ขาดทักษะการเขียนอธิบายหรือการตีความใจที่ได้อธิบายผ่านการพูดการซักถามจากครู ดังนั้นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครูจำเป็นต้องเลือกใช้ให้มีความหลากหลายเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการที่สะท้อนออกมาหลากหลายมิติ สามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล รวมถึงเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้นตามพัฒนาการของนักเรียนอีกด้วย

การจัดการเรียนรู้วรรณคดีอันเป็นสาระหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีการจัดการเรียนรู้มาเป็นเวลายาวนาน แต่กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรอันเนื่องจากนักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนวรรณคดีน้อย ทั้งนี้อาจเกิดจากการออกแบบการเรียนรู้ของครู และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มุ่งให้นักเรียนอ่านและตีความเนื้อเรื่องในวรรณคดีแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาตามความสนใจ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาสาระเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติ (โอเน็ต) วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 ที่มีค่าเฉลี่ยไม่ถึง 50% โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 49.75 คะแนน ซึ่ง วุฒิพงษ์ คำเนตร (2558) ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีในชั้นเรียนไว้ว่า การสอนวรรณคดีไทย แม้ว่าครูผู้สอนจะสอนวรรณคดีไทยทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา แต่การเรียนการสอนวรรณคดีไทยยังคงประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยอย่างแท้จริง ครูผู้สอนมักจะมุ่งเน้นในการสอนคำศัพท์และเนื้อหาของ

วรรณคดีมากกว่าการพัฒนาความคิดของนักเรียนให้รู้จักสังเกต แยกแยะ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ฉะนั้น เพื่อให้การสอนวรรณคดีเป็นไปตามหลักการที่เหมาะสม ครูจะต้องสอนเนื้อหาวรรณคดีให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดประสบการณ์จากการเรียนรู้ สามารถดึงแ่งคิด วิเคราะห์วิจารณ์สังคม ตัวละครได้อย่างมีเหตุมีผล และมีวิจารณ์ญาณได้ นอกจากนี้ครูจะต้องสอนวรรณคดีในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ จะต้องสอนวรรณคดีในฐานะเป็นศิลปะ ภาษาและเป็นประสบการณ์ชีวิต โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดของนักเรียนให้อิสระทางความคิดของนักเรียน ครูจะต้องชี้แนะแนวทางวิธีการคิดที่ถูกต้องและหลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนสนใจและเรียนรู้วรรณคดีอย่างเห็นคุณค่า ตลอดจนเห็นความงามของวรรณคดีอีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคุณภาพของนักเรียน เป็นผลที่เกิดจากคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งคุณภาพการจัดการเรียนรู้มาจากความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ดีแล้ว ไปใช้กับนักเรียน การมุ่งหวังผลการเรียนรู้จึงมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ แต่ต้องอาศัยการออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี ซึ่งการออกแบบการจัดการเรียนรู้จะเป็นสมรรถนะสำคัญของครูที่ต้องจัดให้เหมาะสมกับนักเรียน จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ครูเลือกใช้ให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น (สมจิตร จันทรฉาย, 2557, น. 1)

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ในการออกแบบการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อม ความสามารถ ความสนใจ รวมถึงบริบทรอบข้างในสังคมที่นักเรียนอยู่ อาจหมายถึงรวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต ครูจึงมีหน้าที่หลักในการคิดค้นและออกแบบการเรียนรู้เพื่อตอบสนองปัจจัยดังกล่าว ดังนั้น สิ่งที่ทำทนายครูในยุคใหม่คือ ทำอย่างไรให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบที่ครูไม่ต้องสอน ไม่เน้นการบรรยายหน้าชั้นในรูปแบบเดิม แต่เน้นการให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างห้องเรียนให้เกิดมิตรภาพและมีความสัมพันธ์ที่ดี และครูต้องเป็นต้นแบบที่ดี ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งรูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แนววิธีการดูวิดีโอ นักเรียนสามารถหยุดหรือรอกลับวิดีโอเพื่อกลับมาดูใหม่ได้หากมีข้อสงสัย สอนให้รู้จักบันทึกสาระสำคัญ นักเรียนตั้งคำถามที่อยากรู้ได้ และเตรียมถามครู สำหรับครู ต้องพัฒนาตนให้มีความรู้ พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ สามารถสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ครูเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้และสร้างทักษะที่จำเป็น แก่นักเรียนด้วยการลงมือทำแบบ Active Learning ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทจากครูผู้สอนเป็นครูพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) สามารถเชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการ ให้

นักเรียนมีทักษะที่ต้องการในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษา ต้องสร้างความพอใจให้นักเรียนและ ทำทหายการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนอยากเรียนและรู้สึกสนุก สถานศึกษาต่าง ๆ ต้อง ร่วมมือกัน ทั้งด้านวิชาการ การจัดการเรียนรู้ งานวิจัย การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เพื่อขับเคลื่อน การศึกษาให้มีความมั่นคงและไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่มั่นคง มั่นคั่ง และยั่งยืน ซึ่งถือเป็นการจัดการศึกษาชาติที่สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ให้น้ำหนักใช้สื่อการสอน กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการ เรียนรู้กับเด็ก , นำระบบ ICT เข้ามาใช้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง และเรียนไม่ใช่ เพื่อสอบ แต่เรียนให้ได้ทักษะชีวิต อยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน เป็นต้น

วิจารณ์ พานิช (2557, น. 4) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า “ในยุคสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่เฉพาะแต่เครื่องมือการ ค้นหาข้อมูลอย่างถูกวิธีที่คนรู้จักกันทั่วไป หากยังมีสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, และไลน์ ที่ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คนไปจนกระทั่งถึงการเมืองการปกครอง นักเรียนรุ่น ใหม่ล้วนแต่มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศติดตัวกันมาทุกคน บทบาทที่สำคัญและยากลำบาก ที่สุดจึงอยู่ที่คือ “ครู” เพราะครูต้องเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างมาก ต้องเปลี่ยนวิธีคิด ต้องเฝ้าหา ทักษะใหม่...”

จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่าครูไม่เพียงแต่มีบทบาทหน้าที่ในการสอนอย่างเดียว ครูต้อง กระตุ้นการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า และสามารถเข้าถึงได้ง่ายมาประยุกต์ใช้ให้ เกิดความเหมาะสมกับเนื้อหาและบทเรียน อีกประการคือ ครูต้องเชิญชวนให้นักเรียนเกิดความ อยากรู้ อยากค้นคว้า ซึ่งนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ตนสนใจได้ตลอดเวลา เพื่อนำมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน

แนวคิดห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) เป็นแนวทางการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่คิดค้นขึ้นจากประสบการณ์การสอนในชั้นเรียนของโจนาธาน เบิร์กแมน และแอรอน แซมส์ (Jonathan Bergmann and Aaron Sams, 2012) ครูวิชาเคมีโรงเรียน Woodland Park High School รัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากนักเรียนบางส่วนในห้องเรียนถูก ดึงไปทำกิจกรรมอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถเข้าห้องเรียนได้ครบถ้วน เช่น นักเรียนที่เป็นนักกีฬา นักเรียนที่ต้องทำงานนอกเวลา หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง แม้กระทั่ง เนื้อหาวิชาต้องการเวลาในการทำความเข้าใจมากๆ จนไม่สามารถจัดได้หมดในชั่วโมงเรียน ดังนั้น โจนาธาน เบิร์กแมน และ แอรอน แซมส์ จึงคิดแก้ไขปัญหาจนนำไปสู่การจัดการเรียนรู้รูปแบบ ห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก

เนื่องจากเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาทิ THE UNIVERSITY OF QUEENSLAND AUSTRALIA ที่นำรูปแบบห้องเรียนกลับทางมาใช้ในการจัดการห้องเรียน

สำหรับประเทศไทยนั้น ชินภัทร ภูมิรัตน (2556) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงแนวนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการว่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นไป การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนจะเปลี่ยนไป โดยการให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาล่วงหน้าที่บ้านแล้วมาพูดคุยในชั้นเรียนซึ่งจะทำให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น เร็วขึ้น โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้ลุ่มลึกกว้างขวางขึ้นช่วยให้นักเรียนเรียนด้วยความเข้าใจและมีความสุขขึ้น ซึ่ง รุ่งนภา นุตราวังศ์ (2556) ผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อธิบายไว้ว่า ห้องเรียนกลับทาง คือ การนำสิ่งที่เดิมเคยทำในชั้นเรียนไปทำที่บ้าน และนำสิ่งที่เคยถูกมอบหมายให้ทำที่บ้านมาทำในชั้นเรียนแทนชั้นเรียนที่เราคุ้นเคยกันมานั้น ครูจะเป็นผู้บรรยายเนื้อหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน แล้วมอบหมายงานให้นักเรียนกลับไปทำเป็นการบ้าน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ครูจะแจกลิสต์ให้ไปเรียนรู้ล่วงหน้าที่บ้านหรืออาจให้ไปดูสื่ออย่างยูทูบ เมื่อมาเข้าชั้นเรียนในวันรุ่งขึ้น นักเรียนจะซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากนั้นก็ลงมือทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำตอบข้อสงสัย การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบห้องเรียนกลับทางน่าจะเป็นรูปแบบที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้วรรณคดีและสามารถปรับเปลี่ยนเจตคติของนักเรียนที่ไม่ชอบการเรียนรู้วรรณคดีจากด้านลบให้เปลี่ยนเป็นเจตคติด้านบวก และส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร สุดบนิ (2557) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียน เจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทางและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทาง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน เจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางนั้นจะมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวนักเรียนเองตามทักษะความรู้ความสามารถและสติปัญญาของแต่ละบุคคล (Individualized Competency) ตามอัตราความสามารถทางการเรียนของแต่ละคน (Self-Paced) จากกิจกรรมที่ครูจัดให้ผ่านสื่อเทคโนโลยี ICT ตลอดจนเอกสารประกอบการสอน เป็นลักษณะการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียนที่ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของครูนั้นเปลี่ยนไป จากอดีตที่ครูเป็นผู้บรรยาย คอยป้อนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนนั้นคงไม่เพียงพอ ครูต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนอยากศึกษาค้นคว้า อยากเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และนำไปสู่ทักษะการประมวลความรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) ตามแนวคิดของ โจนาธาน เบิร์กแมน และ แอรอน แซมส์ (Jonathan Bergmann and Aaron Sams, 2012) “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน” มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย ซึ่งเป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้นักเรียนกลับไปศึกษาหาข้อมูลเนื้อหาในบทเรียนหรือเรื่องที่นักเรียนให้ความสนใจที่บ้าน ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ภูเกิล ยูทูบ หนังสือ หรือสื่อต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยครูจะมีหน้าที่ในการเสริมส่วนที่ขาด และคอยให้คำแนะนำ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ครูต้องออกแบบการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน รวมถึงครูต้องสรุปความคิดรวบยอดที่นักเรียนค้นคว้ามาแล้วเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน ซึ่งถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับทักษะการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องมีในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และรู้จักการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการค้นคว้าหาความรู้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบห้องเรียนกลับทางมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทในสังคมปัจจุบันอย่างมาก จึงเหมาะแก่การนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในยุคที่เทคโนโลยีเปิดกว้างและนักเรียนมีความมั่นใจและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) จะสามารถปรับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยได้ ทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกกับการเรียนรู้วรรณคดีไทยมากขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนวรรณคดีไทย เพื่อพัฒนานักเรียน โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยดีขึ้น และเป็นทางเลือกสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่จะนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งนักเรียนในแต่ละห้องเรียนนั้นมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 105 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน และใช้การเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ม.6/2 จำนวน 38 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางและกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ม.6/1 จำนวน 35 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 16 คาบ

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม จากหนังสือแบบเรียนวรรณคดีวิจักษ์ ม.6 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง เรื่องกาพย์เห่เรือ และเรื่องขัตติยพันธกรณี

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่วิธีการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ
 - 1.1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง
 - 1.2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย
 - 2.2 เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) หมายถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโจนาธาน เบิร์กแมน และ แอรอน แซมส์ (Jonathan Bergmann and Aaron Sams, 2012) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้สามารถนำไปศึกษาเองที่บ้าน นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ เช่น เอกสาร วิดีทัศน์ สื่อต่าง ๆ ที่ครูแจ้งไว้ แล้วบันทึกหรือจดประเด็นสำคัญ เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ

กิจกรรมนอกชั้นเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ครูศึกษาบทเรียน และเลือกบทเรียนที่น่าสนใจนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเน้นนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ บอกแหล่งความรู้ให้นักเรียน และมีการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อม มีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาค้นคว้า นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน เขียนสรุปสาระที่ได้จากการค้นคว้า จดประเด็นที่สนใจหรือมีข้อซักถาม เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน

กิจกรรมในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนครูกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถามเกี่ยวกับสาระความรู้ที่นักเรียนได้ศึกษามาล่วงหน้าแล้ว เพื่อเป็นการตรวจสอบและเตรียมความพร้อม เมื่อนักเรียนมีความพร้อมแล้ว ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามความสนใจของนักเรียน การอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม หมายถึง วิธีการสอนวรรณคดีไทย โดยวิธีการบรรยาย อธิบาย อภิปราย ซักถาม และทำแบบฝึกหัด มีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อม มีการชี้แจงเนื้อหาที่จะเรียนรู้ มีการตั้งคำถามกระตุ้นหรือให้ดูภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้บรรยายให้นักเรียนฟัง มีการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ และอภิปรายร่วมกัน

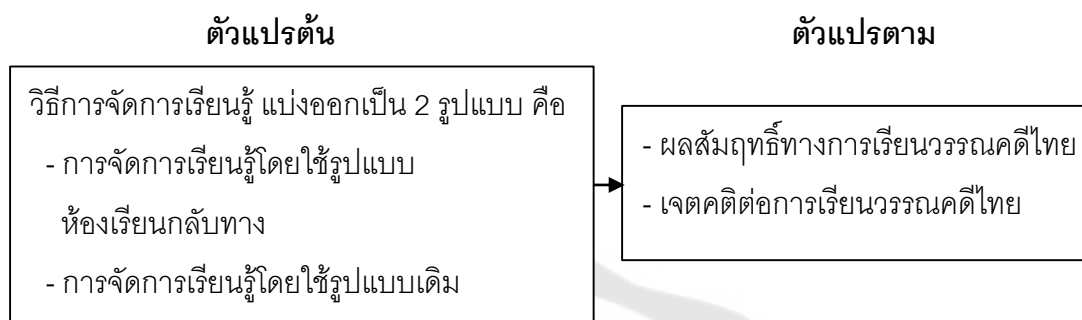
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา จากนั้นทำแบบฝึกหัด เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของนักเรียน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เกิดขึ้นภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยวัดได้จากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยแบบปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดตามแนวทางทฤษฎีพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของบลูม (Benjamin Bloom) จำนวน 6 ชั้น ได้แก่ ขั้นความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์

4. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับมาจากวิธีวัดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความคิด

เกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย ด้านความรู้เกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย และด้านพฤติกรรม
เกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
3. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง อยู่ในระดับมาก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีไทยและปัญหาการสอนวรรณคดีไทย
 - 1.1 ความหมายของวรรณคดีไทย
 - 1.2 องค์ประกอบของวรรณคดีไทย
 - 1.3 ความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดีไทย
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีไทย
 - 1.5 ปัญหาการสอนวรรณคดีไทย
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง
 - 2.1 ความหมายของห้องเรียนกลับทาง
 - 2.2 องค์ประกอบของห้องเรียนกลับทาง
 - 2.3 ลักษณะของห้องเรียนกลับทาง
 - 2.4 ขั้นตอนการสอนของห้องเรียนกลับทาง
 - 2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนกลับทาง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย
 - 4.1 ความหมายของเจตคติ
 - 4.2 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 4.3 การสร้างแบบวัดเจตคติ

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีไทยและปัญหาการสอนวรรณคดีไทย

1.1 ความหมายของวรรณคดีไทย

วรรณคดีเป็นผลงานที่แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก อันเกิดจากสภาวะการรับรู้ของมนุษย์ที่มีต่อบุคคล สถานที่ เรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมาทุกยุคทุกสมัย มีลีลาการประพันธ์ที่งดงามเรียบเรียงเรื่องราวอย่างละเอียดลออด้วยศิลปะการใช้ภาษาและชั้นเชิงถ่ายทอดผ่านถ้อยคำที่ลึกซึ้งคมคายยิ่ง นับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติอันเป็นมรดกล้ำค่า ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองทางอารยธรรมของคนไทยที่บอกเล่าเรื่องราว ประวัติศาสตร์ที่แสดงเกียรติภูมิของชนชาติมาช้านาน ดังที่ ดวงมน จิตรจำนวงศ์ และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2543, น. 557) กล่าวไว้ว่า วรรณคดี คือ ศิลปะประเภทหนึ่ง เช่น ทศนศิลป์ หรือคีตศิลป์ วรรณคดีเป็นการแสดงออกของมนุษย์ เพื่อสื่อสารเกี่ยวกับประสบการณ์ของมนุษย์อันประกอบด้วยความคิดและอารมณ์ซึ่งกลั่นกรองผ่านโลกทัศน์ที่สร้างสัมผัสทอดกันมา หรือมีการหล่อหลอมขึ้นใหม่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของสังคมยุคสมัยหรือปัจเจกบุคคล

ศรวิไล ดอกจันทร์ (2529, น. 13) ได้ให้ความสำคัญของวรรณคดีไว้ว่าวรรณคดีมีความสำคัญในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดทั้งยังเป็นกระจกสะท้อนชีวิตและสังคมของคนในชาติอีกด้วย ไม่เพียงเท่านั้น วรรณคดี วรรณกรรมยังมีหน้าที่สำคัญในการเป็นเครื่องมือขัดเกลา และยกระดับจิตใจของผู้คน รวมทั้งเป็นเครื่องแสดงความเจริญทางวัฒนธรรมของสังคมที่ชัดเจนประการหนึ่ง ดังคำกล่าวของ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2517: 1) ตอนหนึ่งว่า “ทุกชุมชน ทุกสังคม มีวรรณคดีในรูปใดรูปหนึ่งแล้วแต่ระดับและลักษณะความเจริญของชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ สังคมกรีกเป็นสังคมที่เจริญทางศิลปวิทยาเกือบทุกสาขา ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะไม่มีวรรณกรรมชั้นเยี่ยมตกทอดลงมาถึงคนในปัจจุบัน สังคมโรมเจริญทางการทหาร สังคมนั้นก็ไม่มีชาดวรรณคดี สังคมอินเดียเจริญทางปรัชญา ทางจิต ก็มี “วรรณกรรม” ชั้นเลิศ สังคมจีน ญี่ปุ่นก็เช่นกันสังคมตะวันตกในปัจจุบันเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ก็มีวรรณคดีเยี่ยมยิ่งอีก จึงอาจสรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์จริง เมื่อวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์และเราสนใจกับชีวิตมนุษย์ ก็ต้องศึกษาวรรณคดี ”

วรรณคดีจึงเป็นมรดกทางภาษาที่ควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ทั้งในฐานะของสิ่งล้ำค่าทางวัฒนธรรม ความสูงส่งทางภูมิปัญญาและสิ่งสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยที่

สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ ดำรงชีวิตได้ไม่ล้าสมัย รวมไปถึงการใช้วรรณคดี วรรณกรรมเป็น กลไกบ่มเพาะและขัดเกลาคนไทยให้เกิดสำนึกดี ตระหนักในหน้าที่และมีคุณธรรมค้ำจุนสังคมด้วย วรรณคดี เป็นคำที่ไทยบัญญัติขึ้นแทนคำว่า Literature ปราภฏเป็นหลักฐานทาง ราชการเป็นครั้งแรกในพระราชกฤษฎีกาวรรณคดีสโมสร เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2475 โดย กำหนดไว้ในมาตราที่ 7 ว่า หนังสือที่เป็นวรรณคดีมี อยู่ 5 ชนิด

1. กวีนิพนธ์ คือ เรื่องที่กวีเป็นผู้แต่งขึ้น เช่น ลิลิตพระลอ
 2. บทละครไทย เป็นบทละครรำ แต่งเป็นกลอน มีเพลงหน้าพาทย์บรรเลง ประกอบกิริยา อาการเคลื่อนไหวของบุคคลและธรรมชาติ
 3. นิทาน เรื่องที่แต่งขึ้นไม่ใช่เรื่องจริง ซึ่งใช้แทนความหมายของคำว่า fiction ซึ่ง ในปัจจุบันหมายความว่ารวมไปถึงนิยายและเรื่องสั้น
 4. ละครปัจจุบัน เป็นละครที่ไทยเอาแบบอย่างมาจากยุโรป ตัวละครแต่งตัวตาม ชีวิตจริง มีฉากเหมือนชีวิตจริง ไม่มีรำ
 5. ความเรียงอธิบาย บางทีเขียนเป็นรูปบทความต่าง ๆ เช่น บทความใน หนังสือพิมพ์ หรือเป็นหนังสือขนาดเล็กที่เรียกว่า จุลสาร (pamphlet)
- และในหนังสือทั้ง 5 ชนิดนี้ ถ้าแต่งดีก็ให้ถือว่าเป็นวรรณคดีได้ โดยในมาตราที่ 8 ได้ กล่าวถึงคุณสมบัติของวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดี เป็นหนังสือดี คือ สาธารณชนสามารถอ่านได้โดย ไม่เสียประโยชน์ หรือชักจูงผู้อ่านไปในทางที่ไม่เป็นแก่นสารหรือคิดชวนให้วุ่นวายทางการเมืองอัน เป็นเรื่องก่อความรำคาญแก่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หนังสือแต่งดี ใช้วิธีเรียบเรียง อย่างไรก็ดีก็ตาม แต่ต้องเป็นภาษาไทยที่ดี ถูกต้องตามที่ใช้ในโบราณกาลหรือในปัจจุบันกาล ถ้า แต่งได้ดีดังกล่าว จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หนังสือเล่มนั้นได้รับประโยชน์จากสโมสรบ้าง เห็นสมควร เช่น ให้เงิน ให้ประกาศนียบัตร ซึ่งหนังสือที่เคยได้รับตราลัญจกร คือ มัทนะพาธา ส่วน ผู้ที่เคยได้รับรางวัล เช่น ขุนวิจิตรมาตรา พระยาอนุমানราชชน เป็นต้น (กุหลาบ มัลลิกามาสด, 2525, น. 2)

กล่าวได้ว่าวรรณคดีเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งผู้แต่งจะต้องอาศัยจินตนาการและ ความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำ ภาษา เพื่อถ่ายทอดออกมาให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ เกิดความนึกคิด และเกิดความสนุกสนาน เกิดความบันเทิงใจ บางครั้งผู้แต่งอาจจะสอดแทรกความคิด ทศนคติใน เรื่องต่าง ๆ ลงในงานเขียน แต่ไม่ใช่เป็นงานเขียนที่เป็นเรื่องจริง หรือมุ่งสอนปรัชญา ศีลธรรมหรือ ประวัติศาสตร์โดยตรง

1.2 องค์ประกอบของวรรณคดี

วรรณคดีมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลัก ๆ ของวรรณคดี ไว้ดังต่อไปนี้

สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2525, น. 35) กล่าวถึง องค์ประกอบหลักของวรรณคดีว่าประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ภาษา มีทั้งการใช้ถ้อยคำและระดับของภาษา
2. รูปแบบ หมายถึง วิธีการเขียนของแต่ละบุคคล ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ รูปแบบการประพันธ์และรูปแบบซึ่งเป็นขนบนิยมในการดำเนินเรื่อง
3. สารัตถะหรือแนวคิดของเรื่อง ก็คือลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดารมชาติของโลกและมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็นและมุ่งหมายจะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน สารัตถะของเรื่องจึงเป็นสารที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่านแสดงให้เข้าใจว่าวิถีทางแห่งโลกก็เป็นเช่นนี้
4. กลวิธีทางศิลปะ จะทำให้วรรณคดีมีชีวิตชีวาที่มีความถูกต้องและสมจริงและมีความเป็นตัวของตัวเอง

นอกจากองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 4 ข้อแล้วยังมีองค์ประกอบที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมด้วย เช่น ทักษะของผู้แต่ง ความรู้และประสบการณ์สอดคล้องกับสายทิพย์ นุกูลกิจ (2533: 1) และวิภา กงกะนันท์ (2533, น. 8) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของวรรณคดีว่ามีอยู่ 3 ส่วน คือ

1. ภาษา เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความนึกคิด อารมณ์และจินตนาการทำให้ผู้อ่านวรรณคดีเข้าใจและเกิดความซาบซึ้ง
2. เนื้อหา หมายถึง เรื่องราว ตัวละคร ฉาก เวลา สถานที่ และทักษะของผู้แต่ง
3. รูปแบบ แบ่งตามรูปแบบการประพันธ์ออกเป็น 3 ประเภท คือ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง และรูปแบบอื่นซึ่งจัดเข้าประเภทร้อยแก้วหรือร้อยกรองไม่ได้และรูปแบบที่กวีคิดขึ้นมาใหม่ ซึ่งอาจมีลักษณะแปลกจนไม่สามารถจัดเข้าในรูปแบบของร้อยแก้วหรือร้อยกรองได้

จากข้างต้นเห็นได้ว่า นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณคดีคล้ายคลึงกัน คือ วรรณคดีจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 อย่าง คือ ภาษา เนื้อหาและรูปแบบ ส่วนกลวิธีทางศิลปะมีเพื่อเพิ่มให้วรรณคดีสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

1.3 ความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดี

วรรณคดีไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความไพเราะงดงามของภาษาไทย ทั้งนี้ด้วยความสามารถและภูมิปัญญาของกวีไทยที่มีศิลปะในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์แต่ละสมัยไว้เป็นสมบัติของชาติไทย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วรรณคดีไทยสัมพันธ์กับระบบชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนไทย ทั้งยังสะท้อนความเจริญของสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษา ศิลปวิทยาการ ศาสนา การปกครองของประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณี อาชีพของพลเมือง ตลอดจนกิจกรรมนันทนาการ เพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนานในท้องถิ่นต่าง ๆ อีกด้วย

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529, น. 9) กล่าวถึงความสำคัญของวรรณคดีมีทั้งหมด 10 ด้าน คือ

1. วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
2. วรรณคดีเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
3. วรรณคดีเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง
4. วรรณคดีเป็นผลรวมของประสบการณ์ของมนุษย์
5. วรรณคดีเป็นการสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรม
6. วรรณคดีเป็นเครื่องสำเริงอารมณ์และสิ่งบันเทิงอย่างหนึ่ง
7. วรรณคดีเป็นกระจกสะท้อนชีวิตและสังคม
8. วรรณคดีเป็นบ่อเกิดของศิลปะและวรรณกรรม
9. วรรณคดีมีอิทธิพลต่อชีวิต จิตใจ ค่านิยม อารมณ์ และสติปัญญาของผู้คนในสังคม
10. วรรณคดีเป็นวิชาหนึ่งที่นักเรียนต้องเรียนในระบบโรงเรียน

ดังนั้นความสำคัญของวรรณคดีนั้นคือ วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นโดยนับเป็นศิลปะแขนงหนึ่งของศิลปะไทย อันเป็นผลรวมของประสบการณ์ของมนุษย์ เป็นการสื่อสารและเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมทางความคิด ความเชื่อทางศาสนา เป็นเครื่องสำเริงอารมณ์และสิ่งบันเทิงอย่างหนึ่งเพื่อจรรโลงใจมนุษย์ ยังเป็นกระจกสะท้อนชีวิตและสังคมเป็นบ่อเกิดของศิลปะและวรรณกรรมซึ่งส่งผลมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจค่านิยม อารมณ์ และสติปัญญาของผู้คนในสังคม รวมไปถึงเป็นวิชาหนึ่งที่นักเรียนตลอดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียน

กระแสมาลยาภรณ์ (2516, น. 24) และ ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529, น. 10) ได้กล่าวถึง คุณค่าของวรรณคดีไว้คล้ายคลึงกัน 10 ประการดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้ตีความวรรณคดีนั้น ๆ ออกมา อันอาจเป็นอารมณ์ที่คล้ายกับกวี

2. คุณค่าทางปัญญา ทั้งในทางคำเรื่องของวรรณคดีนั้น ๆ ในทางคำและความหมายในทางโบราณวัฒนธรรมและพฤติกรรม และในทางที่เราอาจจะเกิดปัญญากว้างขวางต่อไปอีก เมื่ออ่านวรรณคดีนั้น ๆ จบลงแล้ว

3. คุณค่าทางศีลธรรม วรรณคดีเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะมีคติหรือแง่คิดอย่างหนึ่งแทรกไว้

4. คุณค่าทางวัฒนธรรม กวีย่อมจะแต่งเรื่องทีกล่าวถึงวัฒนธรรมของตนและในบางครั้ง ก็จักกล่าวถึงวัฒนธรรมของต่างประเทศเท่าที่ตนรู้และเข้าใจด้วย

5. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านรู้ความเป็นไปในสมัยนั้นและเกิดความรู้ใน บวรพบุรุษ

6. คุณค่าทางจินตนาการ จินตนาการเกิดจากความนึกฝันออกไปถือว่าการลบลืม ทำให้คิดประดิษฐ์กิจกรรมอะไรขึ้นมาได้

7. คุณค่าทางประสบการณ์ วรรณคดีย่อมให้ประสบการณ์แก่เราอย่างสมบูรณ์และมีระเบียบ

8. คุณค่าทางการรู้แจ้งในความเป็นจริง จะเกิดขึ้นหลังการอ่านอย่างใคร่ครวญแล้ว

9. คุณค่าทางทักษะเชิงวิจารณ์ จะไม่คำนึงถึงความงดงามของวรรณคดี

10. คุณค่าทางภาษาและเนื้อหาของวรรณคดีนั้น ๆ

จึงสรุปได้ว่า วรรณคดีนั้นมีคุณค่าที่ประกอบไปด้วย 10 ประการด้วยกัน คือ คุณค่าทางอารมณ์ผู้อ่านได้ตีความวรรณกรรมนั้นออกมาตามความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมาผ่านผลงาน คุณค่าทางปัญญาทำให้ผู้อ่านได้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่กว้างขวางขึ้น คุณค่าทางศีลธรรม มักมีคติธรรมหรือศีลธรรมจรรยาอย่างอื่นแทรกไว้เสมอ คุณค่าทางวัฒนธรรมกวีย่อมแต่งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของตนซึ่งในบางครั้งก็จะกล่าวถึงวัฒนธรรมของต่างประเทศด้วยคุณค่าทางประวัติศาสตร์จะทำให้ผู้อ่านรู้ความเป็นมาเป็นไปของสังคมและเกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ คุณค่าทางจินตนาการ จินตนาการเกิดจากการนึกฝันถือว่าการลบลืมทำให้ได้คิดอะไรได้มากขึ้น คุณค่าทางประสบการณ์วรรณคดีย่อมให้ประสบการณ์แก่เราอย่างสมบูรณ์และมีระเบียบ คุณค่าทางการรู้แจ้งในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้อ่านจะใคร่ครวญวรรณคดีแล้ว คุณค่าทางทักษะเชิงวิจารณ์ผู้อ่านก็จะไม่คำนึงถึงความงดงามของวรรณคดีเพียงอย่างเดียวและสุดท้ายคือคุณค่าทางภาษาและเนื้อหาของวรรณคดีนั้น ๆ ซึ่งเป็นการแสดงสุนทรียภาพทางภาษาของกวี

นอกจากนี้ กุหลาบ มัลลิกามาส (2525, น. 10) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะทั้ง 5 คือ ด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน

ด้านการเขียน และด้านการคิด โดยวรรณคดีเป็นเครื่องสื่อสารและเชื่อมโยงภาพอันสมบูรณ์ของความรู้ให้เกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านประสาธน์ศาสตร์ ด้านปัญญา ด้านวัฒนธรรม ความรู้สึก ด้านความสำนึกต่อสังคม และด้านความรู้สึกนึกคิดทางศาสนา เป็นต้น อีกทั้งการอ่านวรรณคดียังสร้างลักษณะนิสัยคือ สร้างให้มีบุคลิกภาพและจิตใจที่งดงาม ซึ่งสอดคล้องกับ สมรเจนจิระ (2528, น. 5) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีที่ผู้ศึกษาควรจะได้รับ คือ คุณค่าทางปัญญา วรรณคดีนั้นให้ความรู้ความเข้าใจปรัชญาความคิดตลอดจนเนื้อหาที่แสดงให้เห็นภาพถึงสมัยและการเป็นมาในอดีตของคนในสังคมนั้น คุณค่าทางศีลธรรมจรรยา วรรณคดีต้องเป็นต้องมีคติธรรมและคุณค่าทางจรรยาที่แทรกอยู่ภายในที่ประกอบขึ้นผู้อ่านก็มักจะมองเห็นถ้อยคำที่เป็นคติและบทบาทนั้นที่เป็นความดีและความไม่ดีความงามและความไม่งามทั้งหมดคุณค่าทางอารมณ์หมายถึงก็ได้สร้างวรรณคดีมีเวลาให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมด้วยทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและคิดตาม และสอดคล้องกับ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2533, น. 26) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีว่า วรรณคดีมีคุณค่าที่ควรกล่าวถึง 2 ประการ คือ คุณค่าภายในของวรรณคดีซึ่งคุณค่าที่อยู่ภายในของตัววรรณคดีนั้น ได้แก่คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางจินตนาการ คุณค่าทางความรู้คุณค่าทางคติธรรม คุณค่าทางปัญญาหรือความคิด คุณค่าทางประสบการณ์และคุณค่าทางวรรณศิลป์ ส่วนคุณค่าภายนอกของวรรณคดี หมายถึง คุณค่าของวรรณคดีที่บุคคลภายนอกเป็นผู้กำหนดขึ้นโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ได้ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าของวรรณคดีนี้จากสิ่งต่าง ๆ คือ ความนิยมของผู้อ่านมีจำนวนมากน้อยหรือมีระดับบุคคลแตกต่างกันเพียงใด แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมานานเพียงใด ความนิยมของผู้อ่านก็ไม่ลดน้อยลง หรือมีมากน้อยเพียงใดนั้นยังไม่มีผู้ใดมากำกับกำหนด ผู้สนับสนุนควรจะเป็นผู้มีความรู้หรือผู้มีอำนาจก็จะได้เห็นได้ว่าวรรณคดีที่มีความสำคัญยิ่งที่ทุกคนควรอนุรักษ์เอาไว้เพราะวรรณคดีนั้นทำให้คุณค่าแก่ผู้อ่านทั้งทางด้านอารมณ์ สังคมสติปัญญาและศีลธรรมจรรยา อีกด้วย

1.4 จุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีไทย

วรรณคดีเป็นหนึ่งในงานวิจิตรศิลป์ คำว่าวิจิตรในที่นี้หมายถึง ความสวยงาม มิใช่ด้วยการประกอบขึ้นจากเส้นสาย สีสันทัน หรือรูปร่างที่ปรากฏแก่สายตา แต่เป็นความวิจิตรที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ จากการที่ผู้อ่านเกิดความตื่นตา ตื่นใจ จนถึงระดับการตื่นรู้ จากการสัมผัส รูป รส พจน์ เสียงแห่งถ้อยคำ และสัมผัสสารัตถะอันเร้าใจของถ้อยความ ที่นำไปสู่ความคิดอันบรรเจิดด้วยคุณูปการของวรรณคดีดังกล่าวนี้อย่างนี้เอง นักวรรณคดีจึงมุ่งหวังว่า เมื่อได้บรรจวรรณคดีไว้ในหลักสูตรการศึกษา อย่างน้อยก็ปรากฏเป็นรูปธรรมในตำราเรียนทั่วไปแล้ว เยาวชนหรือนักเรียนที่

ได้ศึกษา จะเกิดอรรถรสต่าง ๆ จากการอ่าน เชกเช่นเดียวกับตน อันจะนำไปสู่การสร้างความคิด ที่ขยายขอบเขตออกไป ก่อเกิดเป็นปัญญาและปรีชาญาณจากการอ่านในที่สุด

สมศักดิ์ ทองช่วย (2560, น. 1) อธิบายถึง การเรียนวรรณคดีไว้ว่าทำให้เราได้ศึกษา สิ่งต่าง ๆ หลายแง่มุมจากสิ่งที่เราอ่าน ได้สัมผัสเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย โดยผ่านทางกวี สภาพสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม ศึกษาลักษณะคำประพันธ์ที่กวีใช้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เรามีประสบการณ์มากขึ้น

ดังจะสรุปใจความสำคัญถึงความมุ่งหมายของวรรณคดี คือ

1. วรรณคดีช่วยให้ความรู้หลายด้านที่จะช่วยสร้างเสริมสติปัญญาให้แก่ผู้อ่าน เช่น ด้านภาษา จะทำให้ผู้อ่านมีความรู้ด้านความหมายของคำ การใช้ภาษาของแต่ละยุคสมัย แต่ละภูมิภาค แบบแผนของฉันทลักษณ์แต่ละประเภท ด้านประวัติศาสตร์ พงศาวดาร ตำนาน นิทาน เรื่องราวพื้นเมืองต่าง ๆ ทั้งนี้วรรณคดีอาจเป็นส่วนหนึ่งในจุดหมายเหตุที่บันทึกเรื่องราวความเป็นมาอย่างนิทานพื้นบ้าน กล่องข้าวน้อยฆ่าแม่ สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตของชาวนาแถบภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มาของพระธาตุกล่องข้าวน้อยฆ่าแม่

2. วรรณคดีให้คุณค่าทางอารมณ์ต่าง ๆ เพราะวรรณคดีเป็นเรื่องศิลปะของการถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ด้วยวิธีร้อยกรองถ้อยคำที่มีชีวิตจิตใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ คล้อยตาม ได้รับรสสุนทรีย์ภาพของวรรณคดี

3. วรรณคดีจะช่วยสะท้อนภาพสังคม สภาพชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ ของบรรพบุรุษ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ กวีจะสอดแทรกอยู่ใน วรรณคดีทั้งสิ้น

4. วรรณคดีช่วยขัดเกลาจิตใจและยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้น ช่วยจรรโลง จิตใจ ทำให้มนุษย์เห็นตัวอย่างของความทุกข์ ความสุข และปัญหาชีวิตต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านมองชีวิต ด้วยความเข้าใจมากขึ้น และวรรณคดีจะช่วยสอดแทรกคติธรรมผ่านตัวอักษรเป็นการสอนใจผู้อ่าน อีกด้วย

นอกจากนี้ สมศักดิ์ ทองช่วย (2560, น. 3) อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า วรรณคดีสะท้อนให้เห็นภาพของคุณค่าในด้านต่าง ๆ ชวนให้ผู้อ่านได้ดื่มด่ำถึงอรรถรสของถ้อยคำ เข้าใจในถ้อยความ มากยิ่งขึ้น จึงนับเป็นจุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ

1. คุณค่าด้านเนื้อหา การศึกษาวรรณคดีโดยอาศัยการดำเนินเรื่องหรือแนวคิด เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณคดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การดำเนินเรื่องในเนื้อหา เป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด ทั้งสอดแทรกแนวคิดและกลวิธีในการดำเนินเรื่องให้

ผู้อ่านได้ใช้มุมมองความคิดพิจารณาเรื่องนั้น ๆ โดยผู้อ่านอาจมีทัศนคติต่อเรื่องแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด และเสริมสร้างจินตนาการ ช่วยยกระดับความคิดและจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้น การวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สามารถวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

วรรณคดีทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพสังคม การเมืองการปกครอง การดำรงชีวิตของคนในสมัยนั้น ๆ และความรู้อื่น ๆ ผู้อ่านจะได้รับประสบการณ์ กวีถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกิดจากการมองโลกอย่างกว้างขวางและ ลุ่มลึก จากประสบการณ์ส่วนตัวของกวีได้กลายเป็นประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านกับกวี ผู้อ่าน ได้รับประสบการณ์จากการอ่านงานของกวีการอ่านอย่างละเอียดทำให้เกิดจินตนาภาพ ผู้อ่านเห็นคุณค่าในความงดงามของวรรณคดีทำให้เกิดความประทับใจ และรับรู้ความคิดที่แปลกใหม่เป็น กระบวนการที่ให้รายละเอียดโดดเด่น และให้ผู้อ่านได้สร้างความคิดตาม ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคน ผู้อ่านเกิดความคิดจินตนาการกว้างไกลและประเทืองปัญญา ตลอดจนพัฒนาในระดับ จิตใจผู้อ่านวรรณคดีต่าง ๆ มีเนื้อหาสาระ เรื่องราวสนุก อ่านแล้วสบายใจ สามารถกล่อมเกล่า จิตใจให้อ่อนโยน ให้อ่านคิดคติธรรม อีกทั้งสอนให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ สร้างสรรค์ จรรโลงใจ ให้เกิดกำลังใจยามที่ท้อแท้

2. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ วรรณคดีที่ได้รับยกย่องว่าดีเด่นต้องมีกลวิธีการ ประพันธ์ที่ดีเยี่ยม และให้คำเหมาะสมกับลักษณะหน้าที่ของคำ ถูกต้องตรงความหมาย เหมาะสม กับเนื้อเรื่องและมีเสียงเสนาะ ซึ่งผู้อ่านจะเกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่องได้ จะต้องเข้าใจสำนวน โวหารและภาพพจน์ เสมือนได้ยินเสียง ได้เห็นภาพเกิดอารมณ์สะเทือนใจ มีความรู้สึกคล้อยตาม โดยเฉพาะการใช้โวหาร

การใช้โวหารในงานประพันธ์ทำให้งานนั้นมีสุนทรีรส ผู้อ่านสามารถเห็นภาพได้ ชัดเจนมากขึ้น อย่างบรรยายโวหาร เป็นการเล่าเรื่อง เล่าเหตุการณ์ที่มีเวลาสถานที่ ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน พรรณนาโวหาร เป็นการให้รายละเอียดของเรื่องราว เพื่อให้ผู้อ่าน เห็นสภาพหรือลักษณะที่ละเอียดลออและพรรณนาความรู้สึกกระทบอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน เทศนาโวหาร โวหารที่มุ่งในการสั่งสอน โน้มน้าวจิตใจผู้อ่านให้คล้อยตาม สาธกโวหาร โวหารที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้วยการยกตัวอย่างประกอบ เพื่ออธิบายสนับสนุนความคิดเห็นให้น่าเชื่อถือ และอุปมาโวหาร คือ โวหารเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่าน เข้าใจมากขึ้นจะเห็นได้ว่าวรรณคดีทุกเรื่องจำเป็นต้องมีโวหารเป็นส่วนประกอบสำคัญ นับว่าเป็น

หัวใจของศิลปะที่เต็มเต็มลงไปในงานประพันธ์ ทำให้เกิดมิติความงามทางภาษาและชวนให้ผู้อ่านติดตามเข้าใจเรื่องได้มากขึ้น

การใช้ภาพพจน์ เป็นส่วนประกอบหนึ่งเช่นกันที่ทำให้ผู้อ่านมองภาพนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้กระจ่างชัด กาญจนา นาคนกุล และคณะ (2524: 202) ให้นิยามและรายละเอียดของภาพพจน์ คือ คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง คำสามารถสื่อให้เห็นภาพได้ เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง แต่คำที่สื่อภาพเหล่านี้ไม่เรียกว่าภาพพจน์ เพราะภาพพจน์เป็นผลของการใช้คำอย่างมีศิลปะ โดยกลวิธีการเปรียบเทียบซึ่งมีต่าง ๆ กัน พอจะยกตัวอย่างสังเขป ดังนี้

การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งคล้ายหรือเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง คือ การเปรียบเทียบ สวยราวกับนางฟ้า การใช้อุปมาอุปไมย เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการอุปมา โดยอุปมาอุปไมยมักใช้คำว่า เป็น คือ ในการเปรียบเทียบ สัญลักษณ์ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง โดยไม่มีคำแสดงความเปรียบ “เขาเป็นคนเจ้าชู้มาก เห็นเปลี่ยนตุ๊กตาทันทีจนน่ารำคาญใจ” การใช้สื่อพจน์ การใช้ถ้อยคำที่กล่าวผิดไปจากความเป็นจริง โดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับสิ่งที่ดูเกินมากกว่าความจริง การใช้คำแสดงบุคคลวัต การกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจให้มีการกระทำเหมือนมนุษย์ และการใช้สัทพจน์ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ อย่างเสียงสัตว์ร้อง เสียงน้ำไหล เสียงฟ้าร้อง

เสน่ห์อีกประการหนึ่งของวรรณคดีไทย เป็นที่ทำทนายของบรรดานักเขียนที่มีความลึกซึ้ง ชับซ้อนในกระบวนการประพันธ์นั้นคือ การเล่นเสียง การเลือกสรรคำที่มีเสียงสัมผัสกันได้แก่ การเล่นเสียงอักษร เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ เพื่อเพิ่มความไพเราะและแสดงความสามารถของกวีที่แม้จะเล่นเสียงของคำแต่ยังคงความหมายไว้ได้

3. คุณค่าด้านสังคมและสะท้อนวิถีไทย วรรณคดีเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต บอกเล่าเรื่องราวด้านชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพสังคมหรือความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ซึ่งเป็นลักษณะประจำชาติที่แสดงออกมาทางวรรณคดีด้วยภาษาที่งดงามไพเราะ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเป็นชาติร่วมกัน เพราะต่างรู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาเดียวกัน วรรณคดีจึงแบบกรับรับหน้าที่ขึ้นนำสังคม เป็นการพิจารณาคุณค่าด้านสังคมว่าวรรณคดีมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม และวรรณคดียังสร้างสำนึกร่วมในความเป็นชาติ เป็นสิ่งผูกพันจิตใจของคนในชาติให้สำนึกว่าร่วมอยู่ในชาติเดียวกัน วรรณคดีจะเป็นสื่อกลางที่นำไปสู่การรวมเป็นชาติ ซึ่งจะเป็นเครื่องผูกจิตใจคนในชาติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

4. ข้อคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การอ่านวรรณคดี ผู้อ่านจะได้รับข้อคิดต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นคติธรรม คำสอนต่าง ๆ โดยกวินำเสนอผ่านฉาก ตัวละคร หรือบทสนทนา อันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละเรื่องในด้านการศึกษา ในวรรณคดีหลายเรื่องจะให้ข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน มีคำสอนที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการศึกษา ด้านการรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นข้อคิดสอนใจสามารถใช้ได้ทุกยุคสมัย ด้านความสามัคคี วรรณคดีช่วยปลูกสำนึกให้มีความสามัคคีกลมเกลียว และการปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ใดก็ทำด้วยความเต็มใจไม่เกี่ยงงอนเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ทั้งที่เป็นหน้าที่ต่อตนเอง สังคม หรือประเทศชาติ

จุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีไทย ผู้อ่านแต่ละคนอาจรับรู้ได้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้อ่านที่สามารถเข้าถึงรสคำและรสความที่ผู้ประพันธ์ได้บรรจุขึ้น วรรณคดีไม่ใช่เพียงตำราเรียนเพื่อจด จำ ท่อง สอบ แต่เมื่อพินิจถึงเนื้อในของงานเขียนแล้วจะทราบว่าวรรณคดีช่วยให้ความรู้เสริมสร้างสติปัญญาแก่ผู้อ่าน มีคุณค่าทางด้านอารมณ์ ช่วยสะท้อนภาพสังคม สภาพชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ จนถึงระดับขัดเกลาจิตใจและยกระดับจิตใจของผู้อ่าน อีกนัยจุดมุ่งหมายของวรรณคดีหรือวรรณกรรมยังแฝงอยู่ในคุณค่าของเนื้อหา คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ คุณค่าทางด้านสังคมและสะท้อนวิถีชีวิตไทย และข้อคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.5 ปัญหาการสอนวรรณคดีไทย

ปัญหาการสอนวรรณคดีไทย เฉลิมลาภ ทองอาจ (2560) ได้เสนอทัศนะไว้นำสนใจว่า ครูภาษาไทยอาจจะคุ้นชินกับการเรียนการสอนวรรณคดีไทยที่เคยมีประสบการณ์มาแต่ครั้งยังเป็นนิสิตหรือนักศึกษาฝึกหัดครู จะเห็นได้ว่า ในอดีตปรมาจารย์ด้านวรรณคดีท่านจะทำหน้าที่หลักของท่านคือ แปลความและอธิบายความให้เข้าใจ เข้าใจว่าการศึกษาคือ “การถ่ายทอด” แต่สิ่งที่พิเศษกว่าคือ ในฐานะที่เป็นครูภาษาไทยรุ่นใหม่ เรามิได้ถ่ายทอดเฉพาะแต่ความรู้ไปสู่นักเรียนเท่านั้น แต่เรายังถ่ายทอดหรือถ้าจะกล่าวให้ถูกต้องจริง ๆ ก็คือ “สืบทอด” วิธีการสอนจากครูของเราไปสู่นักเรียนยุคใหม่ จึงไม่น่าแปลกใจว่า ในขณะที่ความรู้ทางวรรณคดีเจริญก้าวหน้า แต่วิธีการสอนวรรณคดีกับตื้นตันลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะเราขาดครูภาษาไทยที่เข้าใจทฤษฎีการสอนนั่นเอง

นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า การเรียนการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียน นอกจากจะมุ่งเน้นให้นักเรียน มองเห็นคุณค่า และช่วยกันธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทยแล้ว การสอนวรรณคดีไทยยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้แนวคิด พฤติกรรม ค่านิยมของผู้คนในยุคสมัยนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร

ข้อคิดคำสอน ตลอดจนอุทาหรณ์สอนใจที่ได้จากวรรณคดี ล้วนเป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่ายิ่งที่ควร
ทั้งหลายได้ฝากไว้ในกลวิธีการประพันธ์ที่สามารถสร้างแง่มุมให้เกิดขึ้นได้อย่างกลมกลืนแต่
โดยทั่วไปการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ยังคงเป็นเพียงการสอนอ่านเอาเรื่องหรือการ
สอนอ่านออกเสียง หรือบางครั้งก็ซ้ำร้ายไปกว่านั้นก็เป็นการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยเอาเสียเลย
ผู้สอนหลายคนมักจะมุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจความหมายและท่องจำคำศัพท์โบราณ หรือ ศัพท์
ยาก ๆ เอาไว้ให้ขึ้นใจ เพื่อจะได้เก็บไว้ตอบคำถามในการทำข้อสอบในตอนท้ายในขณะที่ผู้สอน
บางคนก็จะมุ่งให้นักเรียนแปลความหมายในงานประพันธ์หรือยกทรงที่เป็นภาษาไทยอยู่แล้วและ
เป็นภาษาไทยที่มีแง่มุมทางด้านวรรณศิลป์อย่างดีเยี่ยมให้ออกมาเป็นภาษาไทยร้อยแก้วที่ต้อง
สละสลวยยิ่งขึ้นไปกว่าเดิมมากยิ่งขึ้นด้วยฝีมือของนักเรียนที่ยังใช้ภาษาไทยได้ยังไม่ดีเท่าใดนัก
นอกจากนี้ผู้สอนบางคนยังมุ่งเน้นย้ำให้นักเรียนพยายามจดจำถึงรายละเอียดปลีกย่อยที่หากไม่
ตั้งใจจริง ๆ ก็คงจะจำไม่ได้ แต่ครูผู้สอนก็จะเน้นย้ำว่าเป็นเรื่องสำคัญและสำคัญมากจนต้องจำให้
ได้ขึ้นใจในที่สุด ประเด็นการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ไม่ก่อให้เกิดความสุนทรีย์
ในการเสพงานวรรณคดีไทยแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับทำให้ผู้ที่เสพวรรณคดีไทยอาจเบื่อหน่าย
ไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว และก็กลายเป็นปัญหาเรื้อรังของการเรียนวิชาภาษาไทยในส่วนของ
วรรณคดีไทยไปได้ในที่สุด

ถ้าหันมาพิจารณาถึงข้อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของ
ทบวงมหาวิทยาลัยในวิชาภาษาไทย สำหรับส่วนของวรรณคดีไทยแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า ลักษณะ
ของข้อสอบจะเป็นการถามถึงแนวคิด ลักษณะภาพสะท้อนสังคม ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณคดีไทย
แต่ละเรื่อง นอกจากนี้ก็เป็นการถามถึงสุนทรีย์ภาพของการใช้ภาษาไทยในด้านวรรณศิลป์ และ
นี่เอง คงจะเป็นการไขข้อปริศนาสำคัญที่ว่า ทำไมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ
ไทย จึงต้องไปสมัครเรียนกวดวิชา สำหรับวิชาภาษาไทยเพื่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นจำนวน
มาก คำตอบที่ง่ายที่สุดก็คือ เรียนอย่างหนึ่งแต่กลับสอบอีกอย่างหนึ่งนั่นเอง จึงมาถึงคำถามสำคัญ
ที่ว่าแล้วควรสอนวรรณคดีไทยกันอย่างไรดี นักเรียนจึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเอาไว้ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ในเมื่อ
สาระสำคัญของการเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้
อย่างต่อเนื่อง มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ถูกต้องในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความ
ภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย (สำนักงานคณะกรรมการ
ศึกษาแห่งชาติ , 2542: 5) สำหรับปัญหาในการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษา

จากข้อมูลของ วารุณี จิรัญเวทย์ (2560) เรื่อง การสอนวรรณคดีไทยอย่างไรในยุคปฏิรูปการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ครูผู้สอนวรรณคดีไทย ขาดความเข้าใจลักษณะสำคัญของวรรณคดีว่า วรรณคดีคือภาพสะท้อนสภาพสังคมแห่งยุคสมัย ผู้ประพันธ์หรือกวีจะสะท้อนแนวคิด มุมมองที่ตน มีอยู่ผ่านลงไปในเรื่องที่ผู้ประพันธ์ได้เรียงร้อยขึ้นมา การสอนครูผู้สอนขาดทักษะในการ ถ่ายทอดวิธีการที่จะทำให้ให้นักเรียนมองเห็นและวิเคราะห์ภาพ ตลอดจนแนวคิดที่กวีสะท้อนออกมา ให้ได้ใกล้เคียงที่สุด การนำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แห่งยุคสมัยมากล่าวถึงในการสอน จะเป็น เพียงฉากหลังที่จะช่วยส่งให้ภาพสะท้อนเด่นชัดขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ใช่ประเด็นหลัก ในการกล่าวถึง มากมายแต่อย่างใด

2. ครูผู้สอนวรรณคดีไทย ขาดการส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จัก ใช้ความคิด รู้จัก ใคร่ครวญ ใช้สติปัญญาของตนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การอ่านงานวรรณคดีจะทำให้มองเห็น แง่มุมเรื่องราวชีวิตของผู้คนที่หลากหลายต่างยุคต่างสมัย พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่อง ต่าง ๆ จะทำให้มองเห็นแง่มุมเรื่องราวชีวิตของผู้คนที่หลากหลายต่างยุคต่างสมัย พฤติกรรมของ ตัวละครที่เกิดขึ้นและโลดแล่นอยู่ในเนื้อเรื่องจะเป็นบทเรียนชีวิตจำลองที่ทำทนายให้นักเรียนได้รู้จัก ขบคิด และติดตาม ครูผู้สอนควรใช้สิ่งเหล่านี้ เป็นข้อมูลตัวอย่างในการฝึกฝนการใช้สติปัญญาใน การขบคิดแก้ปัญหาของนักเรียน สถานการณ์ต่าง ๆ และพฤติกรรมของตัวละครที่เกิดขึ้น น่าจะ หยิบยกขึ้นมาเป็นแบบฝึกประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ได้ทดลองใช้มุมมองและแนวความคิด ของตนในการไตร่ตรอง ใคร่ครวญเพื่อเพิ่มพูนความเชี่ยวชาญของสติปัญญาให้เพิ่มมากขึ้น

3. ครูผู้สอนวรรณคดีไทย ขาดการเน้นให้นักเรียนมองเห็นความงามและศิลปะ ของการใช้ภาษาไทยในการรังสรรค์ และรจนาผลงานของกวี นักเรียนจึงไม่สามารถเข้าถึงสุนทรียะ แห่งความซาบซึ้ง ในด้านรสคำ และรสความ ความเสนาะของเสียงจากการเลือกสรรถ้อยคำของ กวีที่บรรจงนำมาเรียงร้อยอย่างตั้งใจเพื่อก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้อ่าน ครูผู้สอนควรใช้ ความรู้ทางหลักไวยากรณ์ไทย ในด้านสัทศาสตร์ มาช่วยในการอธิบายถึงการเลือกสรรถ้อยคำและ เสียงเสนาะของวรรณคดีขึ้นนั้น ๆ เพื่อทำให้นักเรียนมองเห็นความมหัศจรรย์ของกวี ความอลังการ ของการเลือกสรรภาษามาร้อยเรียงอย่างมีศิลปะจนเกิดความงาม ตลอดจนเอกลักษณ์ของ ภาษาไทยของเราให้ได้

4. ครูผู้สอนวรรณคดีไทยไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหา เหตุการณ์ของวรรณคดีที่กวี ได้รังสรรค์รจนาเอาไว้มาเป็นแรงจูงใจสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและ เป็นผู้ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องกล่าวคือ ครูผู้สอนจะต้องพยายามใช้งานวรรณคดีที่นักเรียนกำลังอ่านอยู่

ในชั้นเรียนนั้นเป็นตัวกระตุ้นและช่วยให้นักเรียนเกิดความกระหายใฝ่รู้ อยากจะติดตามอ่านเนื้อหา สืบเนื่องจากเรื่องที่กำลังอ่านอยู่เดิม หรือ เห็นความสำคัญของการค้นหาความรู้ด้านอื่น ๆ มา ประกอบ หรือ ขยายความในทางวรรณคดีที่ตนกำลังอ่านอยู่เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น นักเรียนอยาก หาโอกาสในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนหรือคนอื่น ๆ ที่เคยได้มีโอกาส อ่านงานประพันธ์ขึ้นเดียวกันมาแล้ว เพื่อเป็นการขยายโลกทัศน์ของตนให้กว้างขวางออกไปยิ่งขึ้น

จากปัญหา 4 ประการ ที่ได้เสนอแนะเอาไว้ข้างต้นนี้ คงจะช่วยทำให้ครูผู้สอนมองเห็น ภาพรวมของการสอนวรรณคดีไทยให้เกิดการกระตุ้นเรียนรู้ (Active Learning) ที่เน้นนักเรียนเป็น สำคัญ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ มีนิสัยใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และ ครูสามารถนำรูปแบบการสอนที่หลากหลายมาจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์แก่นักเรียน

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย

ศิรรา จุฑารัตน์ (2549). ได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทยและความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน วรรณคดีไทยหลังเรียนของผู้เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลัง เรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียน การสอนแบบตกผลึกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วรรณคดีไทยของนักเรียนที่เรียนด้วย รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วย การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และ (4) ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนที่เรียน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

วิชุดา พรายงค์ (2533) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ร่ายยาว มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ คือมีประสิทธิภาพ 82.29 / 81.17 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่อง

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปริญญา ปั่นสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 กับแบบปฏิกิริงานวิจัยเรื่องนี้มุ่งการจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อรรณคดี ให้มีประสิทธิภาพโดยการจัดรูปแบบของกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีความสนใจและเห็นความสำคัญของวรรณคดีโดยใช้รูปแบบการร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีและกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดี ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 รวมถึง ผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการศึกษาคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

พระมหาจุฬารักษ์ จิ่งประยูร (2553) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดยกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือแบบ CIRC กับวิธีการสอนตามคู่มือครูสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรุ่งเรืองอุบลมภ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบ CIRC กับการสอนตามคู่มือครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนภาษาไทยเพื่อให้เห็นความงดงามและความรู้ในวรรณคดีไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ แบบ CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบ CIRC กับการสอนตามคู่มือครู สามารถนำไปแก้ไขปัญหาการเรียนวรรณคดีได้จริงและมีประสิทธิภาพ

สุภัทรวงค์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์ (2555) การเปรียบเทียบความสามารถทางการคิดรวบยอดทางการเรียนวรรณคดีไทยระหว่างกลุ่มที่สอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์กับการสอนตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเกล่ง “วิทยสธาร” จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1. ความสามารถทางการคิดรวบยอดในการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่สอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์กับการสอนตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ความสามารถทางการคิดรวบยอดในการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3. ความสามารถทางการคิดรวบยอดในการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้การสอนตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น พบว่า การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้น่าสนใจ ครูผู้สอนต้องนำรูปแบบ วิธีการสอนและเทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น สนใจจะเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะศตวรรษที่ 21 แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับทาง(Flipped Classroom) คิดขึ้นโดย Jonathan Bergman และ Aaron Sams (2012) ครูชาวอเมริกันซึ่งสอนวิชาเคมีที่โรงเรียน Woodland Park High School เมือง Woodland Park รัฐ Colorado สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2007 โดยการเริ่มทำการบันทึกเทปวีดิทัศน์การสอนของตนเอง เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำกลับไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน เพื่อแก้ปัญหา นักเรียนขาดเรียนหรือเรียนไม่ทัน ได้มีโอกาสเรียนรู้ หรือทบทวนเรื่องที่เรียนอยู่ในขณะนั้นด้วยวีดิทัศน์ และเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้หรือประเด็นข้อสงสัยมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน โดยครูมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ตอบประเด็นคำถามของนักเรียน ซึ่งถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างครูและนักเรียน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนมากขึ้นด้วย การนำเทคโนโลยีและสื่อ ICT ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้อย่างดี

2.1 ความหมายของห้องเรียนกลับทาง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหนังสือ ตำราวิชาการ บทความ และสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนกลับทาง พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โจนาธาน เบิร์กแมน และ แอรอน แซมส์ (Jonathan Bergman and Aaron Sams, 2012) ได้ให้ความหมายของห้องเรียนกลับทางไว้ว่า ห้องเรียนกลับทางเป็นรูปแบบการสอนที่มีการบรรยายไว้ล่วงหน้า นักเรียนสามารถศึกษาวีดิทัศน์ได้ที่บ้าน

Carbaugh Eric M. and Doubet Kristina J (2016) กล่าวว่าห้องเรียนกลับทาง คือ รูปแบบจำลองการใช้เทคโนโลยีด้านการศึกษาเพื่อนำเสนอสิ่งใหม่ให้กับนักเรียนศึกษาที่บ้าน และใช้เวลาในชั้นเรียนเพื่อทบทวนเสริมสร้างและฝึกฝน

Boles C. et al (2014) ได้ให้ความหมายของห้องเรียนกลับทางไว้ว่า ห้องเรียนกลับทาง คือ การบรรยายในชั้นเรียนน้อยลง เวลาเรียนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากผู้เรียนมีเวลาศึกษาเรียนรู้มากขึ้นขณะอยู่ที่บ้าน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2558, น. 212) ได้ให้ความหมายของ ห้องเรียนกลับทางว่าการเรียนการสอนที่นักเรียนศึกษาสาระสำคัญของบทเรียนด้วยตนเองที่บ้านและนำผลงานหรือปัญหาที่บันทึกไว้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูหรือเพื่อนในห้องเรียน

วิจารณ์ พานิช (2557) ได้กล่าวถึงความหมายของห้องเรียนกลับทางไว้ว่า ห้องเรียนกลับทาง คือ การให้เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน และทำให้ห้องเรียนเป็นทีที่นักเรียนแต่ละคนเรียนตามอัตราความเร็วของตนเอง โดย ICT ช่วยให้ครูสามารถติดตามประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล ซึ่ง ICT และหนังสือ ช่วยให้นักเรียนค้นหาและเรียนรู้เนื้อหาได้เอง กิจกรรมนี้เป็นส่วนที่ง่าย จึงควรทำที่บ้าน แต่การเรียนรู้ที่แท้จริง คือ การทำแบบฝึกหัดหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา การเรียนเป็นทีมกับเพื่อน การช่วยอธิบายส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ การทำความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชานั้นเป็นเรื่องสำคัญจึงต้องทำที่โรงเรียนโดยมีครูเป็นโค้ช

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความหมายของห้องเรียนกลับทางไว้ว่าห้องเรียนกลับทาง เป็นรูปแบบหนึ่งของการสอนโดยที่นักเรียนจะได้เรียนรู้จากการบ้านที่ได้รับผ่านการเรียนด้วยตนเองจากสื่อวีดิทัศน์ (Video) นอกชั้นเรียนหรือที่บ้าน ส่วนการเรียนในชั้นเรียนปกตินั้นจะเป็นการเรียนแบบสืบค้นหาความรู้ที่ได้รับร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือชี้แนะ

จากการศึกษาความหมายของห้องเรียนกลับทาง ข้างต้นสรุปได้ว่า ห้องเรียนกลับทาง หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่กลับทางห้องเรียน คือ เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน ครูมีหน้าที่ชี้แนะ จัดเตรียมวีดิทัศน์เนื้อหาสาระเตรียมไว้ให้แก่ นักเรียน การเรียนรู้เกิดขึ้นได้เองที่บ้าน และทำการบ้านที่โรงเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ภายในชั้นเรียนจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีทักษะการค้นคว้า การใช้เทคโนโลยี ซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.2 องค์ประกอบของห้องเรียนกลับทาง

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้สรุปองค์ประกอบของห้องเรียนกลับทาง ไว้ว่า ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนกลับทาง ครูผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้ชัดเจน ต้องมีการไตร่ตรองว่าวัตถุประสงค์ส่วนไหนควรเรียนแบบลงมือทำหรือส่วนไหนควรเรียนแบบรับการถ่ายทอด และเมื่อครูตัดสินใจสร้างบทเรียนในห้องเรียนกลับทางแล้ว ครูต้องแน่ใจว่านักเรียนจะสามารถเข้าถึงวิถีทัศน์นอกชั้นเรียนเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระนั้นได้ เมื่อนักเรียนกลับเข้าสู่ชั้นเรียนครูต้องสร้างกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามความสนใจและเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ครูต้องสร้างวิธีสอบที่หลากหลาย เพื่อพิสูจน์ว่านักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ ในแต่ละบทเรียนหรือไม่

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน รูปแบบใหม่ในการสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้แบบรอบด้าน หรือ Mastery Learning นั้น มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบที่เป็นวัฏจักร (Cycle) ได้แก่

1. การกำหนดยุทธวิธีเพิ่มพูนประสบการณ์ (Experiential Engagement) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ วิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อเรียนรู้เนื้อหาโดยอาศัย วิธีการที่หลากหลายทั้งการใช้กิจกรรมที่กำหนดขึ้นเอง เช่น เกมส์ สถานการณ์จำลอง สื่อปฏิสัมพันธ์ การทดลอง หรืองานด้านศิลปะแขนงต่าง ๆ

2. การสืบค้นเพื่อให้เกิดมโนทัศน์รวบยอด (Concept Exploration) โดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะให้กับนักเรียนจากสื่อหรือกิจกรรมหลายประเภทเช่น สื่อประเภทวิดีโอ บันทึกรายการ การใช้อินเทอร์เน็ตเสียงประเภท Podcasts การใช้สื่อ Websites หรือสื่อออนไลน์ Chats

3. การสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมาย (Meaning Making) โดยนักเรียนเป็นผู้บูรณาการสร้างทักษะองค์ความรู้จากสื่อที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างกระดานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ (Blogs) การใช้แบบทดสอบ (Tests) การใช้สื่อสังคมออนไลน์และกระดานสำหรับอภิปรายแบบออนไลน์ (Social Networking & Discussion Boards)

4. การสาธิตและประยุกต์ใช้ (Demonstration & Application) เป็นการสร้างองค์ความรู้โดยนักเรียนเองในเชิงสร้างสรรค์ โดยการจัดทำเป็นโครงงาน (Project) และผ่านกระบวนการนำเสนอผลงาน (Presentations) ที่เกิดจากการรังสรรค์งานเหล่านั้น

จากข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของห้องเรียนกลับทางนั้น ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ครูศึกษาเนื้อหาสาระ ตั้งวัตถุประสงค์ สร้างสื่อการเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ นักเรียนสามารถไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการของนักเรียน เมื่อศึกษาวิดิทัศน์จบแล้วสามารถจดบันทึกสาระความรู้ ประเด็นสำคัญ หรือข้อสงสัยต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาพูดคุย แลกเปลี่ยนหรือหาข้อสรุปได้อีกครั้งเมื่อเข้าชั้นเรียน โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับนักเรียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้เกิดความรู้จริงมากกว่าการนั่งฟังครูบรรยายในชั้นเรียน ห้องเรียนกลับทาง จึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียน

2.3 ลักษณะของห้องเรียนกลับทาง

ห้องเรียนกลับทาง เริ่มต้นโดยครู Jonathan Bergman and Aaron Sams (2012) จะแนะนำวิธีการดูวิดิทัศน์ที่บ้านอย่างได้ผลดีให้นักเรียน เริ่มตั้งแต่แนะนำให้จัดสิ่งรบกวนสมาธิ ได้แก่ การปิดโทรศัพท์ ไอพ็อด ทีวี และตัวรบกวนอื่น ๆ แนะนำให้นักเรียนรู้จักหยุดวิดิโอหรือดูบางตอนซ้ำ บอกนักเรียนว่าการดูวิดิโอสามารถ “หยุด” และ “กรอกลับ” ครูได้ เพื่อจดบันทึกประเด็นสำคัญหรือส่วนที่ไม่เข้าใจ เมื่อถึงเวลาชั้นเรียนในโรงเรียนนี้ให้เวลาคาบละ 95 นาที เริ่มด้วยการใช้เวลาสั้นๆ ทบทวนวิดิทัศน์และตอบคำถามสิ่งที่ไม่เข้าใจหลังดูวิดิทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้ครูได้แก้ไขความเข้าใจผิดของนักเรียนบางคนหรือถ้าเด็กทั้งชั้นเข้าใจผิดก็แสดงว่าวิดิทัศน์มีข้อบกพร่องครูจะได้แก้ไขหลังจากนั้น ครูมอบงานให้ทำ โดยอาจเป็น lab หรือเป็นกิจกรรมค้นคว้า โครงการหรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือการทดสอบตามปกติ โดยบทบาทของครูเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง คือ ไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ทำบทบาทเป็นโค้ช หรือเป็นผู้จุดประกาย โดยการตั้งคำถามให้นักเรียนคิดหาคำตอบ สร้างความสนุกสนานในการเรียน และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน เวลาของครูในชั้นเรียนจะใช้สำหรับมีปฏิสัมพันธ์สองทางกับนักเรียน ทำให้นักเรียนที่เรียนช้าได้รับการเอาใจใส่ครูจะไม่ยืนสอนอยู่หน้าชั้นอีกต่อไปแต่จะเดินไปเดินมาในชั้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียน

ห้องเรียนแบบเดิม (Traditional Classroom)		ห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom)	
กิจกรรม	เวลา	กิจกรรม	เวลา
warm-up	5 นาที	warm-up	5 นาที
ทบทวนการบ้านของคืนก่อน	20 นาที	ถาม-ตอบ เรื่องวิดีโอทัศน์	10 นาที
บรรยายเนื้อหาวิชาใหม่	30 - 45 นาที	กิจกรรมเรียนรู้ที่ครูมอบหมาย	75 นาที
กิจกรรมเรียนรู้ที่ครูมอบหมายหรือ	20 - 35 นาที		

ภาพประกอบ 2 แสดงกิจกรรมและเวลาที่ใช้ เปรียบเทียบระหว่างห้องเรียนแบบเดิม
(Traditional Classroom) กับห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom)

ที่มา: Bergman, Jonathan; & Sams, Aaron. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. P.15

ในห้องเรียน ครูจะใช้เวลา 75 นาที สำหรับทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการแนะนำวิธีทำแบบฝึกหัด หรือทำร่วมกัน 2 - 3 ข้อ แล้วปล่อยให้ นักเรียนทำเอง แนะนำวิธีใช้คู่มือเฉลยคำตอบแบบฝึกหัด ครูจะเน้นช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการ ไม่ใช่ท่องจำ หัวใจคือครูเน้นทำหน้าที่ช่วยแนะนำการเรียนของเด็ก ไม่ใช่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ครูเปลี่ยนจากบทบาทปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนทั้งชั้นเป็นมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นรายคน

2.4 ขั้นตอนการสอนของห้องเรียนกลับทาง

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้สรุปขั้นตอนการสอนตามแนวทางของโจนาธาน เบิร์กแมน และแอรอน แซมส์ ไว้ที่น่าสนใจว่า สิ่งที่เราควรทำเป็นสิ่งแรกคือ ครูควรอธิบายประโยชน์ของการเรียนแบบใหม่และให้เด็กดูวิดีโอทัศน์ เพื่ออธิบายว่าวิธีเรียนแบบนี้ดีต่อนักเรียนอย่างไร ขั้นตอนต่อไปคือครูต้องแนะนำวิธีศึกษาและจัดการวิดีโอทัศน์ โดยแนะนำให้ดูวิดีโอทัศน์ด้วยความตั้งใจ โดยไม่มีสิ่งรบกวนสมาธิ เช่น ไม่มีหูฟัง iPod เสียบบนหู ไม่เปิดเฟซบุ๊ก ไปพร้อม ๆ กัน เมื่อไม่เข้าใจหรือเกิดข้อสงสัย นักเรียนสามารถหยุดเพื่อกรอกกลับและดูซ้ำจนเข้าใจได้ นอกจากนี้ครูยังต้องสอนวิธีจดบันทึก หรือตั้งประเด็นที่สนใจ เพื่อนำมาอธิบายหรือค้นหาคำตอบภายหลังได้ ครูสามารถตรวจสอบว่านักเรียนได้ศึกษาวิดีโอทัศน์หรือไม่ด้วยวิธีการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือการทำ

แบบทดสอบย่อย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักเสมอว่าตนกำลังเรียนรู้เนื้อหาสาระอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพื่อความบันเทิง เมื่ออยู่ในชั้นเรียน ครูจะจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความสนใจของนักเรียนจนเกิดความรู้จริงและมีการประเมินผลการเรียนรู้ว่าเป็นอย่างไร

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโจนาธาน เบิร์กแมน และแอรอน แซมส์ มาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบห้องเรียนกลับทาง ดังนี้

กิจกรรมนอกชั้นเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ครูศึกษาบทเรียน และเลือกบทเรียนที่น่าสนใจ นำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเน้นนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ บอกแหล่งความรู้ให้แก่ นักเรียน และมีการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อม มีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาค้นคว้า นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน เขียนสรุปสาระที่ได้จากการค้นคว้า จดประเด็นที่สนใจหรือมีข้อซักถาม เพื่อนำไปหารือในชั้นเรียน

กิจกรรมในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ในชั้นเรียนครูกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถามเกี่ยวกับสาระความรู้ที่นักเรียนได้ศึกษามาล่วงหน้าแล้ว เพื่อเป็นการตรวจสอบและเตรียมความพร้อม เมื่อนักเรียนมีความพร้อมแล้ว ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามความสนใจของนักเรียนมีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีดีขึ้น

2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง

วิจารณ์ พานิช (2557) ได้สรุปประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง ที่ Jonathan Bergman and Aaron Sams กล่าวไว้ในหนังสือ Flip Your Classroom : Reach Every Student in Every Class Every Day ดังนี้

1. เพื่อเปลี่ยนวิธีการสอนของครู จากการบรรยายหน้าชั้นเรียนหรือจากครูสอนไปเป็นครูฝึก ฝึกการทำแบบฝึกหัดหรือทำกิจกรรมอื่นในชั้นเรียนให้แก่ นักเรียนเป็นรายบุคคลหรืออาจเรียกว่าเป็นครูติวเตอร์

2. เพื่อใช้เทคโนโลยีการเรียนที่นักเรียนสมัยใหม่ชอบ โดยใช้สื่อ ICT ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการนำโลกของโรงเรียนเข้าสู่โลกของนักเรียนซึ่งเป็นโลกยุคดิจิทัล

3. ช่วยเหลือเด็กที่มีงานยุ่ง เด็กกิจกรรม ซึ่งช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทสอนที่สอนด้วยวีดิทัศน์อยู่บนอินเทอร์เน็ต (Internet) ช่วยให้เด็กเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าหรือเรียนตามชั้นเรียนได้ง่ายขึ้น รวมทั้งเป็นการฝึกเด็กให้รู้จักการจัดการเวลาของตนเอง

4. ช่วยเหลือเด็กเรียนอ่อนให้ชวนหาความรู้ ในชั้นเรียนปกติเด็กเหล่านี้จะถูกทอดทิ้ง แต่ในห้องเรียนกลับด้านเด็กจะได้รับการเอาใจใส่จากครูมากที่สุดโดยอัตโนมัติ

5. ช่วยเหลือเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันให้ก้าวหน้าในการเรียนตามความสามารถของตนเอง เพราะเด็กสามารถฟัง ดูวีดิทัศน์ได้เองจะหยุดตรงไหนก็ได้ กรอกลับ (Review) ได้ตามที่ตนเองพึงพอใจที่จะเรียน

6. ช่วยให้เด็กสามารถหยุดและกรอกลับครูของตนเองได้ ทำให้เด็กจัดเวลาเรียนตามที่ตนเองพอใจเมื่อหยุดพักได้ สามารถแบ่งเวลาในการดูเป็นช่วงได้

7. ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูเพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามกับการที่เรียนแบบออนไลน์ การเรียนแบบห้องเรียนกลับทาง ยังเป็นรูปแบบการเรียนที่นักเรียนยังคงมาโรงเรียนและนักเรียนพบปะกับครู ห้องเรียนกลับทางเป็นการประสานการใช้ประโยชน์ระหว่างการเรียนแบบออนไลน์ และการเรียนระบบพบหน้า ช่วยเปลี่ยนและเพิ่มบทบาทของครูให้เป็นทั้งพี่เลี้ยง (Mentor) เพื่อน เพื่อนบ้าน (Neighbor) และผู้เชี่ยวชาญ (Expert)

8. ช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้น หน้าที่ของครูไม่ใช่เพียงช่วยให้ศิษย์ได้ความรู้หรือเนื้อหา แต่ต้องกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ (Inspire) ให้กำลังใจ รับฟังและช่วยเหลือ ส่งเสริมนักเรียนซึ่งเป็นมิติสำคัญที่จะช่วยเสริมพัฒนาการทางการเรียนของเด็ก

9. ช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดประสบการณ์ขึ้นมานั้น นักเรียนสามารถที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ดี เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนของนักเรียนที่เคยเรียนตามคำสั่งครูหรือทำงานให้เสร็จตามกำหนดเป็นการเรียนเพื่อตนเองไม่ใช่คนอื่น ส่งผลต่อเด็กที่เอาใจใส่การเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันจะเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ

10. ช่วยให้เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ตามปกติแล้วในชั้นเรียนเดียวกันจะมีเด็กที่มีความแตกต่างกันมาก มีความถนัดและความชอบที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการสอนแบบห้องเรียนกลับทางจะช่วยให้ครูเห็นจุดอ่อนจุดแข็งของนักเรียนแต่ละคน เพื่อนด้วยกันก็เห็นและช่วยเหลือกันด้วยจุดแข็งของแต่ละคน

11. เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการห้องเรียน ช่วยเปิดช่องให้ครูสามารถจัดการชั้นเรียนได้ตามความต้องการที่จะทำ ครูสามารถทำหน้าที่ของการสอนที่สำคัญในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างคุณภาพแก่ชั้นเรียน ช่วยให้เด็กภู่อานาคตของชีวิตได้ดีที่สุด

12. เปลี่ยนคำสนทนากับพ่อแม่ ประสานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ซึ่งการรับทราบและแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้

13. ช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการจัดการศึกษา การใช้ห้องเรียนแบบกลับทางโดยนำสาระความรู้ไปไว้ในวิดีโอที่นำไปเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เป็นการเปิดเผยเนื้อหาสาระทางการเรียนให้สาธารณชนได้ทราบ สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองทราบ

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยเทคโนโลยี มีครูเป็นผู้ชี้แนะ คอยดูแลให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างยิ่ง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนกลับทาง

นิชาภา บุรีกาญจน์ (2556) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้รูปแบบแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีผลต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วันเฉลิม อุดมทวี (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบูรณาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 ภูมิศาสตร์ทวีปอเมริกาเหนือและใต้ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) ร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงบูรณาการเฉลี่ยร้อยละ 80.30 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 82.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.50 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 87.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

(Problem – Based Learning) ร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) ผลรวมในด้านที่ 2 บทบาทของนักเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (x) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.35

พัชรา บุตรยะถาวร (2558) ได้ศึกษาผลการสอนของวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์กับวิธีการสอนแบบสืบเสาะ เรื่อง ระบบไหลเวียนเลือด ผลการวิจัยพบว่า ค่าประสิทธิภาพของวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์กำหนด 80/80 ส่วนการสอนแบบสืบเสาะมีค่าประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์กำหนด 80/80 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์และแบบสืบเสาะมีค่าสูงกว่าเกณฑ์กำหนด 0.50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์และวิธีการสอนแบบสืบเสาะสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์สูงกว่าวิธีการสอนแบบสืบเสาะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์และวิธีการสอนแบบสืบเสาะอยู่ในระดับมาก

ณัฐชลัดดา ลอยฝน (2559) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับทาง วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ด้านทักษะปฏิบัติ นักเรียนมีทักษะปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับทางอยู่ในระดับมากที่สุด

ธนภรณ์ กาญจนพันธ์ (2559) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา การกำกับตนเอง และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า (1). นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาล้างการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง (2). นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง มีการกำกับตนเอง หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง และ 3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

Bethany (2012) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ห้องเรียนกลับทางว่าจะสามารถเพิ่มผลการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาทางโรคพันธุกรรม จำนวน 30 คน ประเทศโคลัมเบีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยห้องเรียนกลับทาง มีผลการเรียนเพิ่มขึ้นและทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยห้องเรียนกลับทางมีทัศนคติในทางบวก

Shannon (2012) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับทางกับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงซึ่งงานวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ให้มีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น โดยใช้ห้องเรียนแบบกลับทาง ซึ่งเป็นเครื่องมือแบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าเมื่อใช้เทคนิคห้องเรียนกลับทางกับกลุ่มทดลองกลุ่มเล็กและกลุ่มควบคุม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น 11 %

Yiran (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลจากการเรียนแบบห้องเรียนกลับทางกับนักศึกษาที่เรียนประวัติศาสตร์ระดับปริญญาตรีกับมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและเอ็มไอที จากการใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางโดยใช้วีดิโอออนไลน์ จาก edx และยังมีกรอบอภิปราย รวมทั้งกิจกรรมภายในห้องเรียน พบว่า นักเรียน 37 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องเรียนกลับทางและมีเจตคติที่ดี 46% และผู้เรียนที่ชอบการเรียนแบบเดิม 38%

สำนักพิมพ์ A MAGMA ได้ทำการสำรวจวิธีการใช้ห้องเรียนกลับทางกับหลายวิทยาลัย ซึ่งการสำรวจนี้ได้ทำขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน 2014 – 20 กรกฎาคม 2014 โดยใช้การส่งอีเมลถึงวิทยาลัย 128,611 แห่ง เพื่อให้ร่วมมือการสำรวจครั้งนี้ จากผู้บริหาร ผู้ออกแบบการจัดการเรียนการสอน และผู้พัฒนาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ จากต่างประเทศ โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 1,089 คน ซึ่งจากการดำเนินการ พบว่า 69.5% ได้ใช้ห้องเรียนแบบกลับทางและต้องการใช้เทคนิคนี้อีกส่วน 5.49% ได้ทดลองใช้ห้องเรียนกลับทางแล้วแต่ไม่ต้องการใช้ซ้ำอีก โดยส่วนใหญ่ของสถาบันที่ใช้ห้องเรียนกลับทางมีแนวคิดทางบวกถึง 70.3% และแนวคิดเชิงบวกของนักเรียน 64.8% และการใช้ห้องเรียนกลับทาง ทำให้นักเรียนสามารถปรับปรุงการเรียนรู้ได้ถึง 75.8%

Cary Moore (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในห้องเรียนกลับทางที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้เรียนโดยรูปแบบห้องเรียนกลับทางในวิชาคณิตศาสตร์มีทัศนคติการรับรู้และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และวิธีการเรียนรู้ในห้องเรียนกลับทางยังเป็นปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจที่กว้างขึ้นในการรับรู้ของนักเรียนและมีทัศนคติ แรงจูงใจและความผูกพันของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และนักเรียนมีแรงจูงใจในการใช้วีดิโอการเรียนการสอนบนเว็บ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

Lara R. DeRuisseau (2014) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำกระบวนการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางมาใช้ในห้องเรียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นนักเรียนวิทยาลัยศิลปศาสตร์ จำนวน 50 - 80 คน ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างห้องเรียนที่เรียนแบบกลับทางกับห้องเรียนที่ใช้การเรียนการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนกลับทางสามารถปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าห้องเรียนแบบปกติ 85.5%

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับทาง ผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางนั้น สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทำให้นักเรียนมีความคิดในทางบวกมากขึ้นจึงนำมาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนานักเรียนต่อไป

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยพบว่า มีนักวิชาการทางการศึกษาหลายท่าน เช่น กู๊ด (Good. 1973, p. 103) และ อีเซนค (Eysenck. 1981, p. 29) ให้ความหมายของ คำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คล้ายคลึงกันว่าหมายถึง ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว หรือ ขนาดความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่อาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ตามความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ครูผู้สอนเป็นผู้ให้ หรือจากแบบทดสอบหรืออาจรวมทั้งคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้ และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ เช่น การสังเกตการณ์ตรวจการบ้านหรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529: 9) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นพฤติกรรมที่พัฒนางอกงามขึ้นจากการฝึกอบรมสั่งสอนโดยตรง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ประเภท ได้แก่ ความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินคุณค่า

วรณีย์ โสมประยูร (2537: 262) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสามารถหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งพัฒนาขึ้นหลังจากได้รับการอบรมสั่งสอนและฝึกฝนโดยตรง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538: 218) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว มักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

สุขสม ศรีสุก (2542: 26) ได้ความหมายไว้ว่าผลสัมฤทธิ์หมายถึง ความรู้ ความสำเร็จความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่ต้องอาศัยความรู้หรือทักษะในวิชานั้น ๆ โดยมีเครื่องมือช่วยในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544: 55) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนภาษาไทยเป็น ผลสำเร็จของการเรียนภาษาไทยของผู้เรียนและการสอนของครูผู้สอน เช่น ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ ผู้เรียนแต่ละคนจะประสบความสำเร็จในการอ่านจับใจความไม่เท่ากันแม้จะเรียนอยู่ในระดับชั้นเดียวกันและมีสภาพแวดล้อมในการเรียนที่คล้ายกัน ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของผู้เรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางสมอง ความสนใจ และประสบการณ์ทางภาษาของผู้เรียน

ทีศนา แคมมณี (2548: 10) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์คือการทำให้สำเร็จหรือประสิทธิภาพ ทางด้านการกระทำในทักษะที่กำหนดให้หรือด้านความรู้ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง การเข้าถึงความรู้การพัฒนาทักษะในด้านการเรียนซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้

ภัทรา นิคมานนท์ (2534, น. 23) ได้กล่าวไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่เด็กได้ เรียนรู้มาในอดีตว่ารับรู้ได้มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปแล้วมักใช้หลังจากทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว เพื่อประเมินการเรียนการสอนว่าได้ผลเพียงใด

สมนึก ภัททิยธนี (2558, น. 59) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่าน มาแล้วว่ามีอยู่เท่าใด แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น (Teacher-made test) หมายถึง แบบทดสอบที่ ครูผู้สอนสร้างขึ้นมุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอนว่า มีความรู้ความสามารถมาก น้อยเพียงใด ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีใช้ทั่ว ๆ ไปในโรงเรียน จะไม่นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่ง วัดผลสัมฤทธิ์เช่นเดียวกับแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพต่าง ๆ ของนักเรียนที่ต่างกลุ่มกัน เช่น เปรียบเทียบคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งกับนักเรียน กลุ่มอื่น ๆ ทั่วประเทศ (แบบทดสอบมาตรฐานระดับชาติ) หรือกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ที่จังหวัด (แบบทดสอบมาตรฐานระดับจังหวัด) เป็นต้น

จากการศึกษาความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เกิดขึ้น

ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง โดยวัดได้จากคะแนนแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดตามแนวทางทฤษฎีพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของ Benjamin Bloom จำนวน 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์

3.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบไว้ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2523, น. 49) ได้แบ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม จุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน สามารถวัดได้ 2 แบบคือ

1. การวัดด้านปฏิบัติเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือ ทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในรูปการกระทำจริงให้เป็นผลงานการ วัดแบบนี้ต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ
2. การวัดด้านเนื้อหาเป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาซึ่งเป็น ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้ โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์”

บุญชม ศรีสะอาด (2532, น. 8-9) ได้แบ่งลักษณะของแบบทดสอบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตาม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์ที่ใช้สำหรับตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดเพื่อให้ตรงตามจุดประสงค์ซึ่งเป็นหัวใจของข้อสอบในการ ทดสอบประเภทนี้
2. แบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดให้ ครอบคลุมหลักสูตร สร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร สามารถจำแนกผู้เรียนตามความเก่งอ่อนได้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐานซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถวัดได้ ที่แสดงสถานภาพ ความสามารถของบุคคล เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

นิภา เมธาวิชัย (2536, น. 65-72) ได้กล่าวถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถภาพทางสมอง และสติปัญญาของนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนไปแล้ว โดยใช้ แบบทดสอบ ดังนั้น ถ้าตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจนจะทำให้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบแบบอัตนัย คือ แบบทดสอบที่ต้องการให้นักเรียนคิดหาคำตอบมาเขียนบรรยายตอบยาวๆ เติมคำ หรือ ข้อความสั้นๆ ตามความรู้ ความเข้าใจของตนเอง
2. แบบทดสอบปรนัย คือ แบบทดสอบที่ต้องการให้นักเรียนเลือกคำตอบที่กำหนดไว้

ราตรี นันทสุนันท์ (2555, น. 117) กล่าวว่า ข้อสอบที่ใช้สอบวัดโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อสอบอัตนัย (Subjective test) กับข้อสอบปรนัย (Objective test)

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, น. 20-23) กล่าวว่า เราสามารถจำแนกประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ ตามมิติต่าง ๆ ได้หลายมิติดังต่อไปนี้

มิติที่หนึ่ง จำแนกตามขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่วัด เช่น แบบสอบผลสัมฤทธิ์บางประเภทจะวัดเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ หรือการสะกดคำ ฯลฯ ขอบข่ายเนื้อหาของแบบสอบผลสัมฤทธิ์นั้น อาจกำหนดให้กว้างได้ เช่น กำหนดเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยโดยทั่วไป หรือจำกัดให้แคบลง เช่น กำหนดเนื้อหาวิชาเฉพาะที่เกี่ยวข้องศึกษาทักษะของประวัติศาสตร์ไทย เป็นต้น

มิติที่สอง จำแนกตามลักษณะหน้าที่ของแบบสอบ โดยแบ่งแบบสอบผลสัมฤทธิ์ออกได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1) แบบสอบเพื่อวัดการสำรวจผลสัมฤทธิ์ (Survey Test)
- 2) แบบสอบเพื่อวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ (Diagnostic Test)
- 3) แบบสอบเพื่อวัดความพร้อม (Readiness Test)

มิติที่สาม จำแนกตามคำตอบที่ได้ โดยทั่วไปแล้ว แบบสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่ใช้กันมักจะเป็นแบบสอบประเภทข้อเขียน และที่ใช้กันค่อนข้างมาก ได้แก่ แบบสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ซึ่งเป็นแบบสอบที่ต้องการให้นักเรียนหรือผู้เข้าสอบได้สาธิตทักษะของเขาเองเป็นต้นว่า ให้แสดงทักษะในการแก้ไขเครื่องยนตกลไกที่ไม่ทำงาน หรือให้แสดงทักษะในการเล่นดนตรี ฯลฯ

นอกจากการจำแนกประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ดังที่กล่าวมาแล้ว แบบสอบผลสัมฤทธิ์โดยทั่วไปยังอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน และแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชั้นเรียน

พิชิต ฤทธิ์จำรูญ (2557, น. 96) กล่าวว่า โดยทั่วไปแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบทดสอบอัตนัย และแบบทดสอบปรนัย

2) แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วไป สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญจนมีคุณภาพและมาตรฐานทั้งในการดำเนินการสอบ วิธีการการให้คะแนน และการแปลความหมายของคะแนน

สมนึก ภัททิยธนี (2558, น. 69-78) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้วซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แต่ในที่นี้ครูต้องทำหน้าที่วัดผลและประเมินผลนักเรียน คือ เขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาที่ตนได้สอน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น จึงนำเสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประเภทที่ครูสร้างขึ้นซึ่งนิยมใช้ มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test)
2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (True-False Test) คือ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น
3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง
4. ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ (Short Answer Test) คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียงจึงเหมาะกับการถามความคิดรวบยอด (Concept) หรือหลักการ(Principle) ของเรื่องต่าง ๆ
5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่ง โดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวย่น) จะคู่กับคำ หรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่ง ตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้ เช่น ให้หาความสัมพันธ์ระหว่างศัพท์กับคำแปล

เวลา	กับ	เหตุการณ์ หรือเรื่องราว หรือสถานที่
โจทย์ปัญหา	กับ	ผลลัพธ์หรือคำตอบ

ชื่อเครื่องมือ	กับ	การนำไปใช้ หรือลักษณะเด่น - ด้อย
ชื่อคน	กับ	ผลงาน
ชื่อบทละคร	กับ	ชื่อตัวละครของบทละคร

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) เป็นคำถามแบบเลือกตอบประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตัวเลือก (choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ

โชติกา ภาชีผล (2559, น. 31) กล่าวว่า แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นแบบสอบที่มุ่งวัดสมรรถภาพด้านสมอง ที่มุ่งวัดสมรรถนะสูงสุด (Maximum-Performance test) อันบ่งบอกถึงสถานภาพการเรียนรู้ได้รับการเรียนการสอน แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่

1) แบบสอบที่ครูสร้างขึ้น (Teacher-made test) เป็นแบบสอบที่ครูสร้างขึ้นเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์เฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่ครูสอน ทำให้วัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ครูต้องการ โดยทั่วไปแบบสอบที่ครูสร้างขึ้นเองจะมี 2 ชนิด คือ แบบสอบที่ใช้วัดระหว่างการเรียนการสอน (Formative Test) เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการสอนของครูและปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน อีกชนิดคือ แบบสอบที่ใช้วัดหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน (Summative Test) เพื่อนำผลการวัดไปใช้ในการสรุป รวบรวมหรือตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน แบบสอบที่ครูสร้างเองนั้น ในการสร้างส่วนใหญ่มักไม่ได้มีการทดสอบใช้เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพว่าเป็นแบบสอบมีคุณภาพหรือไม่อย่างไร ส่วนการตรวจให้คะแนนและการแปลผลมักทำการเปรียบเทียบผลเฉพาะกลุ่มที่สอบด้วยกันหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนดไว้

2) แบบสอบมาตรฐาน (Standardized test) เป็นแบบสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป มีความเป็นมาตรฐาน 3 ประการ คือ 1) การสร้าง 2) การดำเนินการสอบ และ 3) การแปลความหมายของคะแนนที่เป็นมาตรฐานมีเกณฑ์ในการเปรียบเทียบที่เป็นมาตรฐานที่เรียกว่าเกณฑ์ปกติ (Normal) สำหรับแปลความหมายของคะแนนของผู้เข้าสอบเมื่อเปรียบเทียบกับคนส่วนใหญ่ ทำให้ผลคะแนนที่ได้มีความน่าเชื่อถือและนำไปเปรียบเทียบกันได้กว้างขวางมากกว่าแบบสอบที่ครูสร้างขึ้น

3.3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, น. 20) กล่าวว่า การสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ดีจะต้องมีการเตรียมตัวและมีการวางแผน เพื่อให้แบบสอบดังกล่าวมีกลุ่มตัวอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้อย่างเด่นชัดจากการทดสอบแต่ละครั้ง ซึ่งจะต้องอาศัยกรรมวิธีอย่างมีระบบในการ

สร้างแบบสอบแต่ละชุด โดยปกติกรรมวิธีในการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอบให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อ ๆ และให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบด้วย

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระ ที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

ขั้นที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะ หรือผังของแบบสอบ เพื่อแสดงถึงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กระชับ และมี ความชัดเจน

ขั้นที่ 4 สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการจะทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของ น้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

พิชิต ฤทธิ์จำรูญ (2557, น. 97-98) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มี 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร 2) กำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้ 3) กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง 4) เขียนข้อสอบ 5) ตรวจสอบข้อสอบ 6) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง 7) ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ 8) จัดทำแบบทดสอบ ฉบับจริง

สมนึก ภัททิยธนี (2558, น. 158) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งได้เป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ตอนที่ 2 การเตรียมการสอน ตอนที่ 3 การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการเขียนข้อสอบ ตอนที่ 4 การเขียนข้อสอบ ตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ

โชติกา ภาชีผล (2559, น. 55-61) กล่าวว่า แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลำดับขั้นตอนของการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอบ ในการสร้างแบบสอบต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอบให้ชัดเจนว่า ต้องการนำผลการวัดไปใช้ประเมินแบบอิงกลุ่มหรืออิงเกณฑ์ และจะใช้เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการสอนหรือแต่ละบทหรือในรายวิชานั้น ๆ หรือประเมินผลสรุปตอนปลายภาคเรียนหรือปลายปี เพื่อการสรุปและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนว่าอยู่ในระดับใดหรืออยู่ในลำดับใด ซึ่งผลที่ได้จากการวัดและแปลความหมาย โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้สอบด้วยกัน

2. วิเคราะห์หลักสูตร เป็นการแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ การเรียนการสอน เนื้อเรื่อง กิจกรรม/ประสบการณ์ และพฤติกรรมที่เป็นจุดมุ่งหมายปลายทางของ หลักสูตร โดยการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การเรียนการสอน การวิเคราะห์หลักสูตรจะช่วยให้ผู้สอน มีความเข้าใจว่าจะสร้างข้อสอบที่วัดผู้เรียนเกี่ยวกับสมรรถภาพใด ในเนื้อหาใดและช่วงเวลาใด ดังนั้น สิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงคือวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างข้อสอบ ว่าต้องการให้ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมอะไรบ้างในสถานการณ์ใด และมีเกณฑ์ในการตัดสินอย่างไรที่ยอมรับว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ นั้น ๆ ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน ต้องแปลงคุณลักษณะที่ต้องการวัดให้เป็นพฤติกรรมที่วัดได้หรือที่เรียกว่า จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย ก็ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการวัด พฤติกรรมการเรียนรู้ชั้นใดใน 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การ วิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ ผู้สอนต้องพิจารณาและตัดสินว่าในวิชานั้น ๆ จะต้องวัดพฤติกรรมใดบ้าง มีกี่พฤติกรรม และแต่ละพฤติกรรมสามารถวัดหรือสังเกตได้โดยวิธีใด อย่างไร

3. ออกแบบการสร้างแบบสอบ เป็นการกำหนดรูปแบบ ขอบเขตและแนวทางการสร้าง ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1) วางแผนการทดสอบ ผู้สอนจะต้องวางแผนการวัดผลก่อนว่าจะมีการทดสอบกี่ครั้งในภาคการศึกษา มีความถี่ห่างของการสอบแต่ละครั้งเท่าไร และแต่ละครั้งจะต้องครอบคลุมเนื้อหา จุดมุ่งหมายและใช้เวลาเท่าใด

2) กำหนดรูปแบบของแบบสอบ ผู้สอนจะต้องเลือกรูปแบบของแบบสอบ ว่ารูปแบบใดจะเหมาะสมกับสมรรถภาพและเนื้อหาที่ต้องการมุ่งวัด โดยพิจารณาได้จากรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ แบบสอบอิงกลุ่ม-อิงเกณฑ์ แบบสอบเสนอคำตอบ-เลือกตอบ แบบสอบความเร็ว-วัดความสามารถสูงสุด เป็นต้น

3) สร้างแผนผังการสอบ ทำให้เห็นจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด การให้น้ำหนักความสำคัญ ความถี่บ่อยของการสอบและรูปแบบของแบบสอบ

4) สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Table of Specification) มีลักษณะเป็นตาราง 2 ทางที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับเนื้อหาวิชาที่ต้องการจะวัดหรือสอบ โดยจะต้อง 1)ระบุเนื้อหาลงในตารางวิเคราะห์หลักสูตร 2) วิเคราะห์เนื้อหาว่ามีจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมอยู่ในระดับใด 3) กำหนดน้ำหนักเนื้อหาในแต่ละเรื่องว่ามี

น้ำหนักพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับใด จำนวนเท่าใด 4) จัดอันดับความสำคัญของเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด 5) กำหนดจำนวนข้อสอบ โดยเทียบจากจำนวนข้อรวมทั้งหมด

4. เขียนข้อสอบ ตามขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดแบบแผนออกข้อสอบให้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์และพฤติกรรมการเรียนรู้

2) ร่างข้อสอบให้ตรงตามจุดประสงค์และพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยให้ความยากง่ายปานกลาง

3) ทบทวนข้อคำถามและตัวเลือกให้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัด จากนั้นนำไปให้ผู้สอนวิชาเดียวกันทบทวนอีกครั้ง

4) เมื่อได้ข้อสอบครบแล้ว ตรวจสอบและจัดเรียงข้อสอบให้มีประสิทธิภาพ แบ่งหมวดหมู่ของข้อสอบตามรูปแบบของข้อสอบ

5. ทดลองใช้ข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของข้อสอบจึงต้องมีการนำข้อสอบไปทดลองใช้ก่อน โดยเลือกกลุ่มผู้เรียนที่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มที่ใช้จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้สอบตอบข้อสอบอย่างไร มีความเข้าใจในคำสั่ง คำถาม คำตอบ ภาษาหรือไม่ อย่างไร วิเคราะห์ข้อสอบให้มีความยากง่ายอยู่ที่ .02-.08 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ .02 ขึ้นไป

6. นำแบบสอบไปใช้ โดยต้องคำนึงถึงความชัดเจนของคำสั่ง กำหนดเวลาในการตอบ สภาพแวดล้อมในการสอบ เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ หรืออุณหภูมิห้อง เป็นต้น จากนั้นให้ผู้สอบทำข้อสอบ เมื่อเสร็จจึงตรวจให้คะแนนด้วยเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน แล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงการเรียนการสอน หรือตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

7. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบ ทั้งสถิติเบื้องต้นของคะแนนสอบ เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ด้านความเที่ยงและความตรง เพื่อให้ได้แบบสอบที่มีคุณภาพตามหลักเกณฑ์ของแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี

จากขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้สร้างข้อสอบต้องมีการเตรียมการวางแผนดำเนินการล่วงหน้า เพื่อให้ได้แบบสอบที่มีคุณภาพตามหลักเกณฑ์ของแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รัตติกาล บุญอาจ (2555). ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้กับวิธีการสอนแบบผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของกลุ่มนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบผังมโนทัศน์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของกลุ่มนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี ของกลุ่มนักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบผังมโนทัศน์มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถนิมรักษ์ ชูชัยมงคล (2560). ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมถึงความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดอีกด้วย

สุนี กล้าหาญ (2557) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคแผนภาพความคิดกับเทคนิคซีไออาร์ซี ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคแผนภาพความคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ เทคนิคซีไออาร์ซีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคแผนภาพความคิดกับเทคนิคซีไออาร์ซีไม่แตกต่างกัน และที่สำคัญอีกประการคือเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคแผนภาพความคิดกับเทคนิคซีไออาร์ซี มีเจตคติไม่แตกต่างกัน

4. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

4.1 ความหมายของเจตคติ

เจตคติ (Attitude) มาจากคำว่า “Aptus” ในภาษาละติน ซึ่งตรงกับคำว่า ความเหมาะสม (Fitness) หรือการปรองดอง (Adaptedness) เจตคติ เป็นพฤติกรรมที่เตรียมพร้อมทางสมองในการที่จะกระทำ ซึ่งจะบ่งบอกถึงหน้าที่ของสมาธิหรือสภาพของอารมณ์ที่สลับซับซ้อน ก่อนที่คนเราจะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการแก้ปัญหา โดยส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับเจตคติที่จะคงไว้ซึ่งสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์มา เพื่อที่จะรักษาเจตคติที่ถูกต้องไว้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาว่าความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องเป็นอย่างไร ตามระดับความเชื่อถือหรือระดับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเห็นได้ว่าเจตคติเป็นนามธรรมที่เป็นพฤติกรรมภายในของคนเรา มีการให้นิยามหรือความหมายของเจตคติไว้มากมาย ดังนี้

พจนานุกรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542, น. 321) ให้ความหมายของคำว่า เจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สารานุกรมจิตวิทยา เล่ม 1 (ราชบัณฑิตยสภา. 2558: 165) ให้ความหมายของ เจตคติ ไว้ว่า หมายถึง

1. แนวโน้มของการมีพฤติกรรมตอบสนองอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ คือ การรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม

2. แบบแผนพฤติกรรมตอบสนองต่อบุคคลและสิ่งของในแนวทางที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม

แต่ในที่นี้เจตคติ หมายถึง ความเข้มของอารมณ์ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบในการสนับสนุนหรือต่อต้านที่หมายของเจตคติ

ธีรฤทธิ เอกะกุล (2549, น. 3) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ เป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งในทางสังคม รวมทั้งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ไพศาล หวังพานิช (2523, น. 119-120) เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นผลจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นและความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นในทางสนับสนุน หรือโต้แย้งคัดค้านก็ได้

ศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531, น. 2) ได้สรุปความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

เจตคติ หมายถึง ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก ความอยาก ความกลัว ความเชื่อมั่น ความลำเอียงหรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่ได้รับมา

1. เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยา ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้านตามสภาพแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด

2. ด้านพฤติกรรมเจตคติ หมายถึง การเตรียมตัวหรือความพร้อมในการที่จะตอบสนองที่จะเกิดขึ้นภายในบุคคลนั้น ซึ่งจะยังไม่เกิดขึ้นทันทีทันใดและสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมภายนอก การบ่งแสดงถึงการตอบสนอง อาจจะแสดงออกมาอย่างรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวทางด้านวาจาหรือจากสิ่งเร้าภายในร่างกาย สิ่งที่แสดงออกแต่ละอย่างเป็นส่วนหนึ่งของการตอบสนองทางเจตคติและแนวโน้มเอียงอื่น ๆ ภายในตัวบุคคล การตอบสนองทั้งหมด เป็นการแสดงออกโดยการกระตุ้นให้แสดงออกซึ่งเจตคติ อาจจะกระทำภายในหรือภายนอกบุคคลนั้น การกระตุ้นด้วยการพูดหรือวิธีอื่น ๆ การตอบสนองทั้งหมดเป็นผลของวิถีชีวิต แรงขับที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่จะทำให้เกิดการตอบสนองเป็นการสร้างภาพพจน์ต่าง ๆ ตามนิสัยของคน ๆ นั้น

สงบ ลักษณะ (2529, น. 42) เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบ ไม่พอใจ หรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544, น. 246) ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความโน้มเอียงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด

สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งใน 2 ทาง ได้แก่ ทางบวก คือ พยายาม เห็นด้วย ชอบ ดี หรือในทางลบ คือ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ ไม่ดี อันเกิดจากมวลประสบการณ์การเรียนรู้ การรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม ซึ่งมีผลให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะตอบสนองตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ทันที และเจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้

4.2 ลักษณะของเจตคติ

เจตคติเป็นความรู้สึกที่บ่งบอกลักษณะทางจิตใจ อารมณ์ของบุคคล ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกมาภายนอกให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจก็ได้ ดังที่ ธีรภูมิ เอกะกุล (2549, น. 3 - 4) กล่าวว่า เจตคติ มีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไข หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำที่เสถียรซึ่งแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึกของคนเมื่อเขารู้ตัวหรือรู้ว่ามีความเสี่ยง

2. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกต่างกัน

3. เจตคติมีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ซื่อสัตย์ - คดโกง, รัก -เกลียด, ชอบ - ไม่ชอบ, ยิน - ขี้เกียจ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้ม (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก, รักน้อย, ยินมาก, ยินน้อย เป็นต้น

5. เจตคติต้องมีเป้า (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อรักแม่ ยินเข้าชั้นเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

ไพศาล หวังพานิช (2523, น. 120) ได้แยกลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าหนึ่งในทางสังคม
2. เจตคติเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลใดจะมีเจตคติอย่างไรต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ บุคคลนั้นจะต้องเคยพบเห็น รู้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน

3. การแสดงออกของเจตคติ หรือการตอบสนองของสิ่งเร้าใด ๆ จะเป็นไปในรูปของการสนับสนุน คล้อยตาม ซึ่งเรียกว่าเป็นไปในทางบวก (positive) หรือในรูปการโต้แย้ง คัดค้าน ซึ่งเรียกว่าเป็นไปในทางลบ (negative) หรืออาจรู้สึกเฉย ๆ (neutral) ต่อสิ่งนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เจตคติมีลักษณะเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เจตคติมีทิศทางการแสดงออกของความรู้สึก 2 ทิศทาง คือ ทิศทางบวกและทิศทางลบ ได้แก่ ซื่อสัตย์ - คดโกง, รัก - เกลียด, ชอบ - ไม่ชอบ, ยิน - ขี้เกียจ, พอใจ - ไม่พอใจ และความเข้มของเจตคติที่บุคคลรู้สึกอาจมากน้อยต่างกันตามประสบการณ์การรับรู้

4.3 องค์ประกอบของเจตคติ

องค์ประกอบของเจตคติเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงไปยังแง่มุมอื่น ๆ อีก 2 ด้าน คือ ด้านแรก เชื่อมโยงไปยังนิยามของเจตคติ อีกด้านหนึ่งเชื่อมโยงไปยังประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบหรือความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ นักจิตวิทยาได้เสนอองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, น. 8-10) เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ความรู้สึก ในทางชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ ส่วนเจตคติมีสององค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านปัญญา หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะเป็นตัว ส่งเสริม หรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล และองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้นโดยที่หมายของเจตคติ และเจตคติมีสาม องค์ประกอบ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) มีส่วนประกอบ คือ ด้านความเชื่อ ความรู้ ความคิด และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ (Attitude Object) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ - ไม่ชอบ หรือทำที่ที่ดี - ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ รวมถึงองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติต่อที่หมายของเจตคติ

ศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531, น. 4-5) ได้กล่าวถึงเจตคติว่าเป็นระบบที่มีลักษณะมั่นคง อันหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) และองค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component or Behavioral Component)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของเจตคติเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงไปยังแง่มุม อื่น ๆ อีก 2 ด้าน คือ ด้านนิยามของเจตคติ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือ ความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ องค์ประกอบทั้ง 3 แนว คือ แนวองค์ประกอบเดียว เกี่ยวข้องกับ อารมณ์ความรู้สึก แนวสององค์ประกอบ เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกและปัญญา แนวสาม องค์ประกอบ เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ปัญญาและพฤติกรรม ในปัจจุบันแนวคิดที่เป็นที่ ยอมรับมากที่สุดคือ แนวคิดที่ว่าเจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก

4.4 วิธีการวัดเจตคติ

ศักดิ์ สุนทรเสถียร (2531, น. 16) กล่าวว่า เจตคติเป็นพฤติกรรมภายในที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งตัวเองเท่านั้นทราบวิธีการวัดเจตคติโดยตรงจึงทำไม่ได้ นอกจากนี้ อีรุณภูมิ เอกะกุล (2549, น. 19-20) กล่าวว่า เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพที่วัดได้ยาก เมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัดเจตคติ และสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพที่จะกระตุ้นให้ได้มาซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัด สามารถสรุปวิธีการวัดเจตคติได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมามากที่สุด การสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี ข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียว่า ผู้ถามอาจจะไม่ได้รับคำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบ เพราะผู้ตอบอาจบิดเบือนคำตอบ เนื่องจากอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ไขคือ ผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง ให้ผู้ตอบรู้สึกสบายใจ ไม่เคร่งเครียดเป็นอิสระ และแน่ใจว่าคำตอบของเขาจะเป็นความลับ

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตมีเจตคติ ความเชื่อ อุปนิสัยเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะถูกต้องใกล้เคียงกับความจริง หรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใดนั้น มีข้อควรคำนึงหลายประการ กล่าวคือควรมีการศึกษาหลาย ๆ ครั้ง ทั้งนี้เพราะเจตคติของบุคคลมาจากหลายสาเหตุ นอกจากนี้ตัวผู้สังเกตเองจะต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง และการสังเกต ควรสังเกตหลายๆ ช่วงเวลา ไม่ใช่สังเกตเฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสังเกตได้รับผลดี ผู้สังเกตต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการคือ มีความใส่ใจต่อสิ่งที่สังเกต (Attention) มีประสาทสัมผัสที่ดี (Sensation) มีสัญญาณที่ดี (Perception) มีความคิดรวบยอดที่ดี (Conception) สามารถสรุปเรื่องราวให้ถูกต้องและเชื่อถือได้ หลักเกณฑ์ของการสังเกตที่ดี ได้แก่

1. ถ้าสังเกตในเรื่องใด ผู้สังเกตจะต้องหาความรู้ในเรื่องนั้นให้มาก ต้องรู้ว่ปรากฏการณ์ชนิดใด เรื่องใดบ้างที่มีคุณค่าควรแก่การสังเกต และบันทึกเอาไว้ก่อนที่จะทำการสังเกตจริง

2. ความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่จะสังเกตและพฤติกรรมที่จะทำการสังเกตว่าข้อมูลอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมประเภทใดที่จะทำการสังเกต

3. กำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจนว่าข้อเท็จจริงประเภทใดเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อย่างไร เพื่อที่จะแยกประเภทของข้อเท็จจริงที่จะให้ได้มา

4. ในการสังเกต ผู้สังเกตจะต้องทำอย่างระมัดระวัง และใช้ความละเอียดถี่ถ้วนอย่างพิถีพิถัน ผู้สังเกตจะต้องเตรียมการที่จะสังเกตมาให้พร้อม ซึ่งจะช่วยให้ผู้สังเกตได้ข้อเท็จจริงที่ไม่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง และมีความแน่นอนเชื่อถือได้

5. ผู้สังเกตจะต้องมีทักษะในการใช้เครื่องมือตามที่ได้กำหนดขึ้นอย่างชำนาญ ชำนาญและคล่องแคล่ว

6. ผู้สังเกตจะต้องพร้อมที่จะทำการสังเกตและกำจัดอคติส่วนตัวออกไปให้หมด

3. การให้รายงานตนเอง (Self – report) เป็นวิธีการศึกษาเจตคติของบุคคล โดยให้บุคคลนั้นเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นออกมา เช่น อาจรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นว่าดีหรือไม่ดีซึ่งผู้รายงานตนเอง จะเล่าหรือบรรยายความรู้สึกนึกคิดของเขาออกมาตามประสบการณ์และความสามารถที่เขา มีอยู่ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล จากการฟังสิ่งที่เขาบอกเล่าเหล่านี้ก็สามารถที่จะกำหนดคะแนนของเจตคติได้ วิธีการศึกษาเจตคติแบบนี้เป็นวิธีการของ เทอร์สตัน ลิเคิร์ท กัทท์แมน และฮัสกูด ที่ได้พยายามสร้างสเกลการวัดเจตคติขึ้น คะแนนที่ได้จากการวัดเจตคติแบบสเกลนี้จัดแบ่งออกเป็นช่วง ๆ โดยแต่ละช่วงจะมีขนาดเท่ากันสามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบความมากน้อยของเจตคติได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้วัดเจตคติกันมาก โดยเฉพาะงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์

4. เทคนิคการจินตนาการ (Projective Techniques) วิธีนี้อาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้สอบ เช่น ประโยคไม่สมบูรณ์ ภาพแปลก ๆ เรื่องราวแปลก ๆ เมื่อผู้สอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะจินตนาการออกมาแล้วนำมาตีความหมาย จากการตอบนั้น ๆ พอจะรู้ว่ามีเจตคติต่อเป้าหมายใดอย่างไร

5. การวัดทางสรีระภาพ (Physiological Techniques) การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้า แต่สร้างเฉพาะเพื่อจะวัดความรู้สึกอันจะทำให้พลังไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าดีใจเข็มจะชี้อย่างหนึ่ง เสียใจเข็มจะชี้อีกอย่างหนึ่ง ใช้หลักการเดียวกันกับเครื่องจับเท็จ เครื่องมือแบบนี้ยังพัฒนาไม่ดีพอจึงไม่นิยมใช้เท่าใดนัก

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปวิธีการวัดเจตคติได้ 5 วิธี คือ การสัมภาษณ์ การสังเกต การให้รายงานตนเอง เทคนิคการจินตนาการ และการวัดทางสรีระภาพ

การวัดเจตคติของบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะแสดงออกโดยการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ความคิดเห็นของบุคคลคนนั้นเองแต่จะไม่สามารถบ่งบอกได้ว่า บุคคลนั้นจำเป็นที่จะต้องกระทำ

ให้สอดคล้องกับเจตคติของเขาหรือไม่ ทั้งนี้เพราะการวัดเจตคติเป็นการวัดการแสดงออกของความคิดเห็นของบุคคลนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นการทำนายการกระทำของเขา ถ้าการแสดงความคิดเห็นและการกระทำของเขาขัดแย้งกันก็ไม่เกี่ยวกับเรื่องของเจตคติ เพราะการวัดเจตคติเป็นการกำหนดว่า บุคคลมีความรู้สึกอย่างไรตามความเชื่อของเขา อีกอย่างหนึ่งเจตคติของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักวัดผลจะต้องจัดการกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุหรือตัวประกอบอื่นใดหรือไม่ อย่างไรก็ตามความคลาดเคลื่อนในการวัดย่อมเกิดขึ้น ซึ่งผู้วัดจะต้องแยกเอาความคลาดเคลื่อนนั้นออกไปจากเครื่องมือที่ใช้วัด และจะต้องคำนวณหาความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของเครื่องมือวัดนั้น ๆ ในตัวของมัน

4.5 การสร้างมาตรวัดและเครื่องมือวัดเจตคติ

วัลลภ รัฐนัตรานนท์ (2554, น. 101-103) ได้กล่าวถึงการสร้างมาตรวัดและเครื่องมือวัดเจตคติ ไว้ว่าต้องดำเนินการสร้างเป็นขั้นตอน แล้วทำการทดสอบก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยมีขั้นตอนการสร้าง 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของประเด็นที่ต้องการวัด คำว่าโครงสร้าง (Construct) มีความหมายในเชิงนามธรรม ที่ใช้อธิบายตัวแปรที่ศึกษาและเขียนขึ้นในรูปข้อสันนิษฐานที่สามารถอธิบายและค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงมาสนับสนุนได้ ในการสร้างมาตรวัดหรือเครื่องมือวัดเจตคตินั้น จะต้องกำหนดโครงสร้างของเรื่องนั้นเสียก่อน

2. มาตรวัด (Scale) มาตรวัดมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีทั้งข้อดีและข้อด้อยเหมาะสมกับคุณลักษณะที่แตกต่างกัน การจะเลือกใช้ประเภทใดย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และข้อจำกัดของการวิจัยเรื่องนั้น ๆ

3. กำหนดสิ่งเร้า (Stimuli) สิ่งเร้าเป็นข้อความหรือมโนทัศน์ (Concept) ซึ่งใช้เป็นตัวแทนของโครงสร้างที่ต้องการวัด การกำหนดข้อความหรือคำที่ใช้เป็นสิ่งเร้านี้ นอกจากจะคัดเลือกจากเอกสารและงานวิจัยแล้ว ควรใช้คำถามปลายเปิดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายบางส่วนตอบให้ จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้รับกลับคืน นำมาสร้างเป็นข้อความทั้งเชิงบวกและเชิงลบสำหรับเป็นสิ่งเร้าให้กลุ่มตัวอย่างตอบ

4. ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อความในข้อ 3 โดยตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนด้านภาษา และดูว่าครอบคลุมแนวคิด เนื้อหาสาระที่สำคัญของเรื่องนั้นทั้งหมดที่ต้องการวัดหรือไม่

5. ทดลองใช้มาตรวัด การทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของมาตรวัด ขั้นตอนนี้เป็นการนำมาตรวัดที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มขนาดเล็ก ตั้งแต่ 30 คน ขึ้นไปส่วนมากมักจะทดลองใช้กับกลุ่มคนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง กล่าวคือ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำผลมาวิเคราะห์ความถูกต้อง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของมาตรวัด โดยจะตัดข้อคำถามที่มีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือต่ำออกไปก่อนที่จะรวบรวมข้อมูลจริง

แบบวัดเจตคติมีหลายรูปแบบที่นักวิชาการได้คิดขึ้นตามความถนัดและประสบการณ์ของตน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะแบบวัดเจตคติที่น่าสนใจและได้รับความนิยม ดังนี้

1. แบบวัดสเกลความต่างทางศัพท์ เป็นวิธีการที่คิดค้นโดยออสกู๊ด (Charles E. Osgood) มีลักษณะสำคัญ คือ ใช้วัดความรู้สึกของบุคคลต่อบุคคลต่อพฤติกรรมบางอย่างหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้คำคุณศัพท์เป็นคู่ที่มีความหมายตรงข้ามกัน แบ่งคำคุณศัพท์ที่เป็นคำตอบออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศักยภาพ (Potential) เช่น แข็งแรง – อ่อนแอ ใหญ่ – เล็ก, กลุ่มกิจกรรม (Activity) เช่น แข็งแรง – อ่อนแอ ชยัน – ชี้เกียจ และกลุ่มประเมิน (Evaluation) เช่น ดี – เลว ถูก – ผิด

2. แบบวัดของลิเคิร์ท เป็นวิธีการที่คิดค้นโดยลิเคิร์ท เพื่อใช้สร้างแบบวัดเจตคติ (Attitude) เป็นการสร้างข้อความขึ้นจำนวนหนึ่ง เพื่อวัดทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากนั้นนำผลที่ได้จากข้อความทั้งหมดมารวมกัน เพื่อประเมินเจตคติของผู้ตอบแบบวัดนั้น ทำให้เรียกรูปแบบนี้ว่า “Summated Rating” โดยมีหลักการสร้างดังนี้

1) ข้อความทั้งหมดต้องเป็นเรื่องเดียวกัน

2) ข้อความที่ใช้จะต้องมีข้อความทั้งทางบวกและลบใกล้เคียงกัน

3) การให้คะแนนต้องไปในทิศทางเดียวกันกับลักษณะของข้อความ โดยกำหนดคำตอบอาจจะเป็น 3 คำตอบ 5 คำตอบ หรือ 7 คำตอบ ก็ได้ แต่ส่วนมากใช้ 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในกรณีที่เป็นการถามเชิงบวก จะกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน

หากเป็นคำถามเชิงลบ จะให้คะแนนกลับกัน

3. แบบวัดสเกลความห่างทางสังคมของโบการ์ดัส สเกลของโบการ์ดัส เป็นสเกลที่ใช้วัดความห่างหรือการยอมรับทางสังคมของคนบางกลุ่มต่อคนบางกลุ่ม ความห่างดังกล่าวครอบคลุมความห่างต่าง ๆ เช่น ความห่างทางชาติพันธุ์ (Racial Distance) ความห่างทางภูมิภาค (Regional Distance) ความห่างทางชนชั้น (Class Distance) ความห่างทางอาชีพ (Occupation Distance) ความห่างทางศาสนา (Religious Distance) ในการใช้สเกลดังกล่าว ผู้ใช้อาจจะชี้แจงให้ผู้ตอบกระทำดังต่อไปนี้

- 1) แสดง/ระบุความรู้สึกหรือปฏิกิริยาค้างแรกในทุกกรณี
- 2) แสดงปฏิกิริยาในภาพรวม ไม่ใช่ถึงคนที่ดีที่สุด หรือคนที่เลวที่สุดของกลุ่ม
- 3) กาเครื่องหมายลงในแต่ละกลุ่มตามความรู้สึก จะทั้งหมด 7 แถว หรือไม่หมดก็ได้

4. แบบวัดของกัตต์แมน แบบวัดไม่ใช้การพัฒนาแบบวัดเจตคติ แต่เป็นวิธีการประเมินชุดของข้อคำถามที่ใช้วัดเจตคติ Louis H. Guttman เรียกวิธีการของเขาว่า การวิเคราะห์มาตราส่วน (Scalogram analysis) วิธีการนี้จะพยายามที่จะหาชุดของข้อคำถามวัดเจตคติหนึ่ง ๆ นั้นถ้าหากผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อคำถาม 2 ข้อ เขาจะต้องเห็นด้วยกับข้อคำถามข้อ 1 มาก่อน และถ้าเห็นด้วยกับข้อ 3 ก็ต้องเห็นด้วยกับข้อ 1 มาก่อน ดังนั้นจึงสามารถเห็นถึงแบบแผน (Pattern) ของเจตคติที่มีต่อเรื่องนั้นของกลุ่มบุคคลที่วัดได้อีกด้วย

5. แบบวัดของเทอร์สโตน หลุยส์ เทอร์สโตน (Louis Thurstone) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก สหรัฐอเมริกา เป็นคนแรกที่สร้างและพัฒนามาตรวัด (Scale) นี้ โดยอาศัยหลักการสร้างที่เน้นคุณสมบัติของการวัดในด้านความเท่ากันของแต่ละช่วงคะแนนความคิดเห็น (Equal Interval or Equal Appearing Interval) กล่าวคือ วิธีการนี้จะเน้นในแง่ที่ว่าคะแนนความคิดเห็นที่แตกต่างกันนั้นมีช่วงห่างเท่าๆ กัน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดเจตคติ ผู้วิจัยเลือกแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ท เนื่องจากเห็นว่ามีความเหมาะสมในการนำมาวัดเจตคติของนักเรียนที่สุด ซึ่งเป็นการวัดความรู้สึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom)

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

พิรุณโปรย สำโรงทอง (2554, น. 94) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูก่อนและหลังการเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 2 กลุ่ม

แสงสุรีย์ วาดวิจิตร (2554, น. 95) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษาศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสองแบบ

สุภาพร สุกบนิด (2557, น. 77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียนเจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทาง และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทางมีความรับผิดชอบต่อการเรียน เจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทาง มีความรับผิดชอบต่อการเรียน เจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุวิทย์ ฝ่ายสงค์ (2557, น. 103) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้บนเว็บแบบผสมผสานโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียน พบว่าเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนมีผลต่อการเรียนรู้วรรณคดีไทย เนื่องจากเมื่อนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนรู้ในทางที่ดีย่อมส่งผลให้มีความกระตือรือร้น สนใจเรียนรู้ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ท เพื่อวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งนักเรียนในแต่ละห้องเรียนนั้นมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 105 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน และใช้การเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ม.6/2 จำนวน 38 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ม.6/1 จำนวน 35 คน จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง
2. แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้รูปแบบเดิม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย
4. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom)

1. ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ขอบข่ายของเนื้อหา ตัวชี้วัดวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหา มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การวัดและการ ประเมินผลการเรียนรู้

2. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ห้องเรียนกลับทาง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียน กลับทาง

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยกำหนดเนื้อหา และขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ตาราง 1 เนื้อหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

แผน	เนื้อหา	คาบ
	ปฐมนิเทศ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง และทดสอบก่อนเรียน	1
	การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่องไตรภูมิพระร่วง	4
1	ศึกษาความเป็นมาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง จุดมุ่งหมาย และวิเคราะห์เนื้อหา	2
2	วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง	2
	การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่องกาพย์เห่เรือ	6
3	ศึกษาความเป็นมาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง และ จุดมุ่งหมายของเรื่อง	2
4	วิเคราะห์เนื้อหา	2
5	วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง	2
	การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่องขัตติยพันธกรณี	4
6	ศึกษาความเป็นมาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง จุดมุ่งหมาย และวิเคราะห์เนื้อหา	2
7	วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง	2
	ทดสอบหลังเรียน	1
	รวมทั้งหมด	16

ตาราง 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

ขั้นตอน	กิจกรรม	แหล่งเรียนรู้
กิจกรรมนอกชั้นเรียน		
ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อม	- ครูแจ้งกิจกรรมการเรียนรู้ ที่แนบออก - แหล่งความรู้ให้แก่นักเรียน - ครูตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	แหล่งการเรียนรู้ที่ครู สร้างสรรค์ โดยวางไว้ที่ http://mattayom-elerning.bsru.ac.th
ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาข้อมูล	- นักเรียนศึกษาวิดีโอทัศน์ตามที่ครูแนะนำ แล้วจดบันทึกสาระสำคัญ ข้อสงสัย หรือประเด็นที่นักเรียนสนใจ และตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิดีโอทัศน์ที่นักเรียนได้ศึกษา	วิดีโอทัศน์ที่ครูอัปโหลดหรือวิดีโอทัศน์ที่นักเรียนสนใจเพิ่มเติมจากยูทูป
กิจกรรมในชั้นเรียน		
ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้	- ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับวิดีโอทัศน์ที่นักเรียนได้ศึกษา เพื่อทดสอบว่านักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาสาระมาแล้วล่วงหน้าหรือไม่ กรณีมีนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาเนื้อหามาก่อน ครูแยกนักเรียนจากกลุ่มเพื่อนและให้เวลานักเรียนศึกษาเนื้อหา ส่วนนักเรียนคนอื่นดำเนินกิจกรรมที่ครูได้เตรียมไว้หรือเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ โดยครูมีหน้าที่คอยดูแล ชี้แนะ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ	ใบกิจกรรมการเรียนรู้ วิดีโอทัศน์ สื่อ อุปกรณ์
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป	- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้	ใบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบ

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) จำนวน 1 ห้องเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมและระยะเวลาของแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มทดลองต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้รูปแบบเดิม

1. ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ขอบข่ายของเนื้อหา ตัวชี้วัดวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหา มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

2. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม โดยกำหนดเนื้อหาและขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อม มีการชี้แจงเนื้อหาที่จะเรียนรู้ มีการตั้งคำถามกระตุ้นหรือให้ดูภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้บรรยายให้นักเรียนฟัง มีการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ และอภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา จากนั้นทำแบบฝึกหัด เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของนักเรียน

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) จำนวน 1 ห้องเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมและระยะเวลาของแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มทดลองต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และวิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผลของนักการศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย จำนวน 60 ข้อ ตามตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน

4. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

5. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบแก้ไข และดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ดังนี้

คะแนน +1 สำหรับข้อสอบที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

คะแนน 0 สำหรับข้อสอบที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

คะแนน -1 สำหรับข้อสอบที่ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

6. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 หมายความว่าข้อสอบข้อนั้น ๆ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จากนั้นนำมาหาคุณภาพเครื่องมือ

8. นำผลการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อแล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ (0.35-0.76) และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ (0.41-0.88) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

9. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดเจตคติต่อการเรียน

ผู้วิจัยสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
2. ศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาของแบบวัดเจตคติของผู้เชี่ยวชาญและนำมาเป็นแนวในการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย
3. สร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยที่แสดงลักษณะของเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4. นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

5. นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยที่คัดเลือกไว้ไปหาค่าความเชื่อมั่นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม) จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม ซึ่งดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย ดังนี้

ตาราง 3 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อน	การทดลอง	สอบหลัง
E	T_1	X_1	T_2
C	T_1	X_2	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย มีดังนี้

E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
X_1	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ห้องเรียนกลับทาง
X_2	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
T_1	แทน	การทดสอบก่อนการเรียนรู้
T_2	แทน	การทดสอบหลังการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามลำดับดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยแบบปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น
2. ดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง จำนวน 14 คาบ คาบละ 50 นาที และจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม จำนวน 14 คาบ คาบละ 50 นาที
3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยแบบปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย
4. ตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางและการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม จากคะแนนหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย
3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยใช้คะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย หาค่าร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) จากนั้นแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย โดยใช้เกณฑ์ของ (สิน พันธ์พิณี, 2553, น.155)

4.51 – 5.00	มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยระดับมาก
2.51 – 3.50	มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยระดับปานกลาง

1.51 – 2.50	มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยระดับน้อย
1.00 – 1.50	มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Item-Objective Congruence Index)

2.2 ค่าดัชนีความง่าย

2.3 ค่าดัชนีอำนาจจำแนก

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที่ t - test for Dependent Samples ตามสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม โดยใช้ t - test for Independent Samples ตามสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.3 ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D	แทน	ผลรวมของคะแนนผลต่างแต่ละตัว
D^2	แทน	ผลรวมของคะแนนผลต่างแต่ละตัวยกกำลังสอง
$\bar{X}_D$	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
SD_D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาแจกแจงแบบ t (t-distribution)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเสร็จสิ้นแล้วจึงเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยใช้ t - test ในรูปแบบ Difference Score ได้ผลดังแสดงในตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	SD	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	38	14.42	3.39	106	438	8.77**
หลังเรียน	38	17.21	3.25			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 14.42 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 17.21 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการทดลองเสร็จสิ้นแล้วจึงได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม โดยใช้ t - test ในรูปแบบ Difference Score ได้ผลดังแสดงในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		MD	t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
กลุ่มทดลอง	38	14.42	3.39	17.21	3.25	2.79	4.33**
กลุ่มควบคุม	35	15.71	2.31	16.94	2.04	2.39	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง เท่ากับ 2.79 คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม เท่ากับ 2.39 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ได้ทำการศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลดังแสดงในตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านความคิดเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย	4.50	0.37	มาก
1. นักเรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีไทย ทำให้มีทักษะการอ่านดีขึ้น	4.63	0.49	มากที่สุด
2. นักเรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีไทยสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้	4.58	0.50	มากที่สุด
3. นักเรียนคิดว่าสามารถนำข้อคิดจากวรรณคดีไทยมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	4.29	0.61	มาก
4. นักเรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีไทย ทำให้เกิดสุนทรียภาพ	4.29	0.56	มาก
5. นักเรียนคิดว่าวรรณคดีไทยเป็นสมบัติของชาติควรอนุรักษ์ไว้	4.71	0.46	มากที่สุด
ด้านความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย	3.98	0.57	มาก
6. นักเรียนรู้สึกชื่นชอบการเรียนวรรณคดีไทย	3.87	0.66	มาก
7. นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้เรียนวรรณคดีไทย	4.05	0.52	มาก
8. นักเรียนรู้สึกอยากเรียนวรรณคดีไทย	3.90	0.69	มาก
9. นักเรียนรู้สึกอยากศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากวรรณคดีไทย	3.84	0.82	มาก
10. นักเรียนรู้สึกมีความสุขเมื่อได้เรียนวรรณคดีไทย	4.21	0.70	มาก
ด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย	3.92	0.57	มาก
11. นักเรียนกระตือรือร้นเมื่อได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณคดีไทย	3.84	0.64	มาก
12. นักเรียนศึกษาสื่อการเรียนรู้อีกเกี่ยวกับวรรณคดีไทยด้วยความสนใจ	4.03	0.71	มาก
13. นักเรียนเต็มใจทำกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดีไทย	4.18	0.46	มาก
14. นักเรียนศึกษาวรรณคดีไทยด้วยความสนุกสนาน	4.10	0.73	มาก
15. นักเรียนทำการบ้านและอ่านหนังสือวรรณคดีไทยเป็นลำดับแรก	3.45	1.00	ปานกลาง
รวมทั้ง 3 ด้าน	4.13	0.44	มาก

จากตาราง 6 พบว่า หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย นักเรียนคิดว่าวรรณคดีไทยเป็นสมบัติของชาติควรอนุรักษ์ไว้ ($\bar{X} = 4.71$) ด้านความรู้สึเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย นักเรียนรู้สึกมีความสุขเมื่อได้เรียนวรรณคดีไทย ($\bar{X} = 4.21$) และด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย นักเรียนเต็มใจทำกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดีไทย ($\bar{X} = 4.18$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม
3. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง อยู่ในระดับมาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล
2. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางและรูปแบบเดิม
3. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดการทดลองแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบนักเรียนก่อนเรียน
4. ตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ $t - test$ Dependent
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม โดยใช้สถิติทดสอบ $t - test$ independent
3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนการทดลองต่ำกว่าหลังการทดลอง เพราะหลังจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางแล้ว นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียนจากนั้นจึงจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการรูปแบบห้องเรียนกลับทางจำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียนจนแล้วเสร็จ ซึ่งในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนจะได้ทำการศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองเรียนจากสื่อออกชั้นเรียนที่ผู้วิจัยกำหนดให้ เมื่อเข้าชั้นเรียนนักเรียนจะเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเองสนใจได้อย่างอิสระ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เห็นว่านักเรียนจะมีความสุขและชื่นชอบการทำกิจกรรมมากขึ้น เพราะมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมเนื่องจากมีความรู้จากการศึกษามาล่วงหน้าแล้ว เมื่อนักเรียนเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางเสร็จแล้วจึงทดสอบหลังเรียน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ครูไม่ได้ยืนบรรยายหน้าชั้นเรียนเหมือนในอดีต แต่ครูเดินดูนักเรียนขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ คอยชี้แนะเสมือนเป็นพี่เลี้ยงคอยเพิ่มเติมส่วนขาดที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับทางจึงทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ นักเรียนกระตือรือร้นและมีความสุขที่ได้เรียนรู้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้มาก่อนล่วงหน้าจากสื่อที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก สามารถหยุดเมื่อไม่พร้อมจะเรียนรู้ หรือสามารถศึกษาได้หลายครั้งเมื่อยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ดีขึ้นจึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิจารย์ พานิช (2557) ว่า ห้องเรียนกลับทาง คือ การให้เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน และทำให้ห้องเรียนเป็นที่ที่นักเรียนแต่ละคนเรียนตามอัตราความเร็วของตนเอง โดย ICT ช่วยให้ครูสามารถติดตามประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล ซึ่ง ICT และหนังสือ ช่วยให้นักเรียนค้นหาและเรียนรู้เนื้อหาได้เอง กิจกรรมนี้เป็นส่วนที่ง่าย จึงควรทำที่บ้าน แต่การเรียนรู้ที่แท้จริง คือ การทำแบบฝึกหัดหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา การเรียนเป็นทีมกับเพื่อน การช่วยอธิบายส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ การทำความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชานั้นเป็นเรื่องสำคัญจึงต้องทำที่โรงเรียน โดยมีครูเป็นโค้ช และสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า ห้องเรียนกลับทางเป็นรูปแบบหนึ่งของการสอนโดยที่นักเรียนจะได้เรียนรู้จากการบ้านที่ได้รับผ่านการเรียนด้วยตนเองจากสื่อวีดิทัศน์ (Video) นอกชั้นเรียนหรือที่บ้าน ส่วนการเรียนในชั้นเรียนปกตินั้นจะเป็นการเรียนแบบสืบค้นหาความรู้ที่ได้รับร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือชี้แนะ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง เท่ากับ 2.79 คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม เท่ากับ 2.39 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง นักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้มากกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบเดิม ครูจะเน้นการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนจะได้รับความรู้พร้อมกันเมื่อนั่งฟังครูสอนซึ่งบางครั้งอาจจะไม่มีความพร้อมในขณะเรียน ขาดความสนใจและไม่มีความกระตือรือร้น แต่นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางซึ่งมีโอกาสได้ศึกษาบทเรียนมาก่อนล่วงหน้าจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีกว่าเพราะการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะเป็นลักษณะการทวนซ้ำความรู้ให้มั่นคงมากขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตามความสนใจเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภา บุรีกาญจน์ (2556) ซึ่งได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้รูปแบบแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีผลต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยต่างประเทศหลายเรื่องที่พบว่าจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางนั้นทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เช่น Lara R. DeRuisseau (2014) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำกระบวนการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางมาใช้ในห้องเรียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นนักเรียนวิทยาลัยศิลปศาสตร์ จำนวน 50 - 80 คน ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างห้องเรียนที่เรียนแบบกลับทางกับห้องเรียนที่ใช้การเรียนการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนกลับทางสามารถปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าห้องเรียนแบบปกติ 85.5% รวมทั้ง Yiran (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลจากการเรียนแบบห้องเรียนกลับทางกับนักศึกษาที่เรียนประวัติศาสตร์ระดับปริญญาตรีกับมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและเอ็มไอที จากการใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางโดยใช้วีดีโอออนไลน์ จาก edx และยังมีการอภิปราย รวมทั้งกิจกรรมภายในห้องเรียน พบว่า นักเรียน 37 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องเรียนกลับทางและมีเจตคติที่ดี 46% และผู้เรียนที่ชอบการเรียนแบบเดิม 38%

3. เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง พบว่า เจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.13

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางมีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากนักเรียนเห็นว่าการจัดการเรียนรู้รูปแบบห้องเรียนกลับทางเป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้รูปแบบเดิมเพราะนักเรียนมีความรู้มาก่อนจากการศึกษาเนื้อหามาแล้วล่วงหน้าจึงทำให้มีความรู้มาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน และในขณะเดียวกันนักเรียนก็สามารถสอบถามหรือขอคำแนะนำจากครูเมื่อตนเองเกิดความสนใจเรื่องใดเพิ่มเติม โดยในการทดลองครั้งนี้คณะผู้วิจัยกำลังจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนนักเรียนมีการนำเสนอความคิดเห็นว่าอยากทดลองทำสื่อการเรียนโดยใช้การ์ตูนในการอธิบายการกำเนิดของมนุษย์จึงสนใจจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาแอนิเมชันเพื่อจะนำความรู้มาสร้างสื่อตามที่ตนเองสนใจ จึงถือเป็นการต่อยอดความรู้จากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางที่มีประสิทธิภาพประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรุณโพรย ลำโรงทอง (2554, น. 94) ซึ่งได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูก่อนและหลังการเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 2 กลุ่ม และสอดคล้องกับ แสงสุรีย์ วาดวิจิตร (2554, น. 94) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษาศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E)กับการจัด

การเรียนรู้ตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) และการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสองแบบ รวมทั้งงานวิจัยของ Bethany (2010) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ห้องเรียนกลับทางว่าจะสามารถเพิ่มผลการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาทางโรคพันธุกรรม จำนวน 30 คน ประเทศโคลัมเบีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยห้องเรียนกลับทางมีผลการเรียนเพิ่มขึ้นและทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยห้องเรียนกลับทางมีทัศนคติในทางบวก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนที่สนใจจะจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง ต้องเตรียมความพร้อมของเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้น่าสนใจ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าล่วงหน้า
2. ครูผู้สอนที่ต้องการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางต้องมีความรู้เบื้องต้นด้านคอมพิวเตอร์และความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของนักเรียนว่ามีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ได้เพียงใด
3. สื่อที่นำมาให้นักเรียนศึกษาล่วงหน้าต้องมีความทันสมัย ใช้เวลาในการศึกษาแต่ละเรื่องไม่ควรเกิน 30 นาที เนื่องจากถ้าสื่อการเรียนรู้ที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการศึกษาอาจจะทำให้นักเรียนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร
4. ครูผู้สอนควรหาวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อนำมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในสาระอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทางเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่น ๆ
2. ควรหารูปแบบการสอนที่นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

- Bethany, B. (2012). *Flip Your Classroom to Increase Active Learning and Student Engagement*. Columbia University of Missouri.
- Boles C. et al. (2014). *The Flipped Classroom*. Missoula: University of Montana.
- Bart M, Blended and flipped: Exploring New Models for Effective Teaching & Learning. Wisconsin. Magan Publications, Inc.
- Bergman, J., Sams, A., (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*, ISTE, ASCD
- Carbaugh Eric M. and Doubet Kristina J. (2016). *The Differentiated Flipped Classroom A Practical Guide to Digital Learning. The United States of America*.
- Cary Moore. (2015). *Students' Attitudes, Perceptions, and Engagement within a Flipped Classroom model as Related to Learning Mathematics, Untied States, College of Education, California State University*.
- Flumerfelt, S., & Green, G. (2013). Using Lean in the Flipped Classroom for At Risk Students. *Educational Technology & Society*, 16 (1), 356-366.
- Lara R. DeRuisseau. (2014). The flipped classroom allows for more class time devoted to critical Thinking. Downloaded from <http://advan.physiology.org/> by 10.220.33.5 on May 21, 2017 Zhao, Y., & Ho, A. D. Evaluating the flipped classroom in an undergraduate history course(HarvardX Research Memo).
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การวัดผลการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงสุรีย์ วาดวิจิตร. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับคู่มือครู. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- โชติกา ภาสีผล. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (*Learning Measurement and Evaluation*). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพศาล หวังพานิช. (2523). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระแสด มัลลิกามาตย์. (2516). มนุษย์กับวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- กุหลาบ มัลลิกามาตย์. (2525). วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2560). เทคนิคการสอนอ่านวรรณคดีเพื่อความเข้าใจ. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2560. จาก www.gotoknow.org/posts/419514.
- ณัฐชภัฏดา ลอยฝน. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับทางวิชา คอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ดวงมน จิตรจำนวงศ์ และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา. (2543). เอกสารการสอนชุดพัฒนาการ วรรณคดี ไทย หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนาภรณ์ กาญจนพันธ์. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาชีววิทยา การกำกับตนเอง และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์)). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ธีรฤทธิ เอกะกุล. (2549). การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซตการพิมพ์.
- นิชามา บุรีกาญจน์. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบห้องเรียนกลับด้าน ที่มีต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ คม. (สุขศึกษาและพลศึกษา)). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นิภา เมธาวิชัย. (2536). การประเมินผลการเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). การวัดผลและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2517). วิเคราะห์วรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ปราณี กองจินดา. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิด เลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบซิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิด

- เลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู. (วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตร และการสอน)). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- ปริญญา ปันสุวรรณ. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 กับแบบปกติ. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาจุฬารักษ์ จีระประยูร. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC กับวิธีการสอนตามคู่มือครู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรุ่งเรืองอุบลมณี เขตบางนา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2529). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรา บุตรยะถาวร. (2558). ผลการสอนของวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนออนไลน์กับวิธีการสอนแบบสืบเสาะ เรื่อง ระบบไหลเวียนเลือด. (ปริญญานิพนธ์ วม. (ศึกษาศาสตร์)). มหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จำรูญ. (2557). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: แฮร์ส ออฟเคอร์มิสท์.
- พิรุณโปรย สำโรงทอง. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2534). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรภาพพัฒนา.
- ราตรี นันทสุนทร. (2555). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. สุราษฎร์ธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วรรณ โสมประยูร. (2553). เทคนิคการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.
- วันเฉลิม อุดมทวี. (2556). การพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบูรณาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 ภูมิศาสตร์ทวีปอเมริกาเหนือและใต้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (*Problem – Based Learning*) ร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับทาง (*Flipped Classroom*). (วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- วัลลภ รัฐรัตนานนท์. (2554). เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วารุณี จิรัญเวทย์. (2560). สอนวรรณคดีไทยอย่างไรในยุคปฏิรูปการศึกษา. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2560. จาก www.gotoknow.org/posts/291330.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิชุดา พรายยงค์. (2533). วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วุฒิพงษ์ คำเนตร. (2558). วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้บันได ๕ ขั้น ของการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลในศตวรรษที่ ๒๑ (*Five Steps for Student Development*).
- ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2529). การสอนวรรณกรรมวรรณคดีไทย. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- ศิรรา จุฑารัตน์ (2549). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชาวรรณคดีไทยแลความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ตั้งทวี. (2528). วรรณคดีและวรรณกรรมไทยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2558). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10). กทม.สินธุ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- สมบุรณ์ ชิตพงศ์. (มปป.). เอกสารประกอบการเรียนวิชาการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมร เจนจิระ. (2528). เอกสารประกอบการสอนวิชา ED.SEC 442 (ปัญหาการสอนวรรณคดีระดับมัธยมศึกษา). เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมศักดิ์ ทองช่วย. (2560). คุณค่าของวรรณคดีไทย. สืบค้นจาก <http://www.mwit.ac.th/-saktong/learningroom>
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2533). วรรณคดีเกี่ยวกับชนบประเพณี. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). สารานุกรมจิตวิทยา เล่ม 1. อักษร A-B ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ:สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

- สิทธิ พิณภูวดล และคนอื่นๆ. (2515). ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). วรรณคดีวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2544). การประเมินผลภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนี กล้าหาญ. (2557). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคแผนภาพความคิดกับเทคนิคซีไออาร์ซี. ลพบุรี: สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุพินดา ณ มหาไชย. (2556). ห้องเรียนกลับด้าน สฟฐ.ให้ “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่ ร.ร.” คมชัดลึก ฉบับวันที่ 3 พ.ค. 2556
- สุภัทรพงศ์ รวงผึ้งรุ่งโรจน์. (2555). การเปรียบเทียบความสามารถทางการคิดรวบยอดทางการเรียน วรรณคดีไทยระหว่างกลุ่มที่สอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์กับการสอนตามแนวคิดผู้เรียนสร้าง ความรู้เองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแก่ง “วิทยาสถาวร” จังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาพร สุธบนิด. (2557). การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียนเจตคติต่อการเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทาง (*Flipped Classroom*) และการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ห้องเรียนกลับทาง : ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 29 มิ.ย. 2559.
- สุวิทย์ ฝ่ายสงค์. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้บนเว็บแบบผสมผสาน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 4. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้)). บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เสถียรโกเศศ – นาคะประทีป. (2547). ประชุมเรื่องพระราชมและแง่คิดจากวรรณคดี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศยาม.

แสงสุรีย์ วาดวิจิตร. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนหลัก
ภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาที่เรียนโดยการ
จัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) กับคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ บางเขียว

อาจารย์ประจำสาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรวดี จงประดับเกียรติ

อาจารย์ประจำสาขาการประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3. อาจารย์ใบศรี เนตรสืบสาย

อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์

ภาคผนวก ข

- แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง
- แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

รายวิชาภาษาไทย ท 33102

มัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ

เวลา 4 คาบ

เรื่องที่ 1 รู้เหตุนำเรื่อง รู้เพื่อบทวิเคราะห์

เวลา 2 คาบ

ผู้สอน นางสาวอมรรัตน์ รัชตะทวีกุล

1. มาตรฐานและตัวชี้วัด

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย

อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริง

ตัวชี้วัด ม.4-1 วิเคราะห์และวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

2. สาระสำคัญ

ไตรภูมิพระร่วงเป็นพระราชนิพนธ์ของพระมหาธรรมราชาที่ 1 หรือพญาลิไท เรียกอีกชื่อว่า เถภูมิกถา หรือไตรภูมิกถา มีความหมายว่าด้วยเรื่องราวของ 3 โลก คือ กามภูมิ เป็นโลกที่ยังติดอยู่ในกามกิเลส รูปภูมิ เป็นดินแดนของพรหมที่มีรูป มีทั้งสิ้น 16 ชั้น และอรุณภูมิ เป็นดินแดนของพรหมไม่มีรูป มีแต่จิตหรือวิญญาณ มี 4 ชั้น จุดประสงค์หลักในแต่งเรื่องนี้คือต้องการปลูกฝังให้มนุษย์เร่งทำความดีเพื่อให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ และบรรลุนิพพานที่ประเสริฐ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของเรื่อง บอกชื่อผู้แต่ง และวิเคราะห์สาระสำคัญจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้

ด้านทักษะ

นักเรียนสรุปสาระสำคัญจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้

ด้านคุณลักษณะ

นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงาน

4. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

- ทักษะการสร้างความรู้

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

5. สารการเรียนรู้

ไตรภูมิพระร่วง เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทั้งด้านเนื้อหา ด้านวรรณศิลป์ และด้านสังคม จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นมาของเรื่อง ศึกษาความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้อย่างถูกต้องชัดเจน

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมนอกชั้นเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. ครูจัดเตรียมสื่อวีดิทัศน์เรื่องไตรภูมิพระร่วงและนำไปวางไว้ที่

<http://mattayom-elearning.bsru.ac.th>

ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาค้นคว้า

2. นักเรียนลงทะเบียนเพื่อเข้าไปศึกษาสื่อวีดิทัศน์ได้ที่

<http://mattayom-learning.bsru.ac.th/course/view.php?id=8>

3. เมื่อนักเรียนเข้าสู่ระบบการเรียนรู้แล้วให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

- 3.1 ให้นักเรียนเลือกหัวข้อเรื่องไตรภูมิพระร่วง
- 3.2 ให้นักเรียนกดชมวีดิทัศน์และอ่านใบความรู้เรื่อง ประวัติผู้แต่ง
- 3.3 นักเรียนตอบคำถามสั้น ๆ หลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว
- 3.4 นักเรียนจดสาระสำคัญหรือประเด็นที่นักเรียนสนใจเพื่อทำกิจกรรม

การเรียนรู้ในชั้นเรียนต่อไป

กิจกรรมในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

4. ครูนำนักเรียนสนทนาถึงเรื่องการศึกษาเรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ที่ครูมอบหมายให้นักเรียนไปทำการศึกษาล่วงหน้านักเรียนได้ค้นพบความรู้ใหม่อย่างไรบ้าง

5. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

6. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน โดยแต่ละกลุ่มกำหนดบทบาทหน้าที่สำคัญของกลุ่ม เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการกลุ่ม หรือ ผู้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อการนำเสนองาน เกี่ยวกับสิ่งที่ฉันได้เรียนรู้จากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ

8. ตัวแทนกลุ่มทุกกลุ่มรับกระดาษฟลิปชาร์ตพร้อมอุปกรณ์การเขียน เพื่อสร้างสรรค์งานจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ซึ่งเป็นการสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษา มาแล้วล่วงหน้า

9. ระหว่างที่นักเรียนทุกกลุ่มระดมสมองในการทำกิจกรรม ครูเดินดูทุกกลุ่มพร้อมช่วยเหลือ แนะนำ หรือเติมเต็มความรู้ให้กับนักเรียน

10. นักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูและนักเรียนกลุ่มอื่น ร่วมแสดงความชื่นชม หรือเสนอแนะเพิ่มเติม

11. นักเรียนทุกกลุ่มนำผลงานแผ่นกระดาษฟลิปชาร์ตส่งครู

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

12. นักเรียนช่วยกันตอบคำถามเพื่อทบทวนความรู้ ในประเด็นต่อไปนี้

12.1 ใครคือผู้แต่งเรื่องไตรภูมิพระร่วง

12.2 ลักษณะคำประพันธ์

12.3 จุดมุ่งหมายในการแต่ง

12.4 สรุปเนื้อหาสาระจากการเรียนรู้

13. ครูชมเชยนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือตอบคำถาม และเชิญชวนให้นักเรียนนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

7. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. <http://mattayom-elearning.bsru.ac.th/course/view.php?id=8>

2. หนังสือเรียนวรรณคดีวิจักช์ ม.6

3. กระดาษฟลิปชาร์ตพร้อมอุปกรณ์การเขียน

8. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผล	วิธีการประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
ด้านความรู้ นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของเรื่อง บอกชื่อผู้แต่ง และวิเคราะห์สาระสำคัญจากเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้	การตอบคำถามในห้องเรียน	นักเรียนอธิบายความเป็นมาของเรื่อง บอกชื่อผู้แต่งได้ถูกต้อง สามารถวิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง
ด้านทักษะ นักเรียนสรุปสาระสำคัญจากเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้	การนำเสนองานหน้าชั้นเรียนการสรุปสาระสำคัญจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง	นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง
ด้านคุณลักษณะ นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงาน	การประเมินคุณลักษณะ	ระดับคุณภาพ 2 ถือว่าผ่านเกณฑ์

9. กิจกรรมเสนอแนะ

—

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นางสาวอมรรัตน์ รัชตะทวิกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

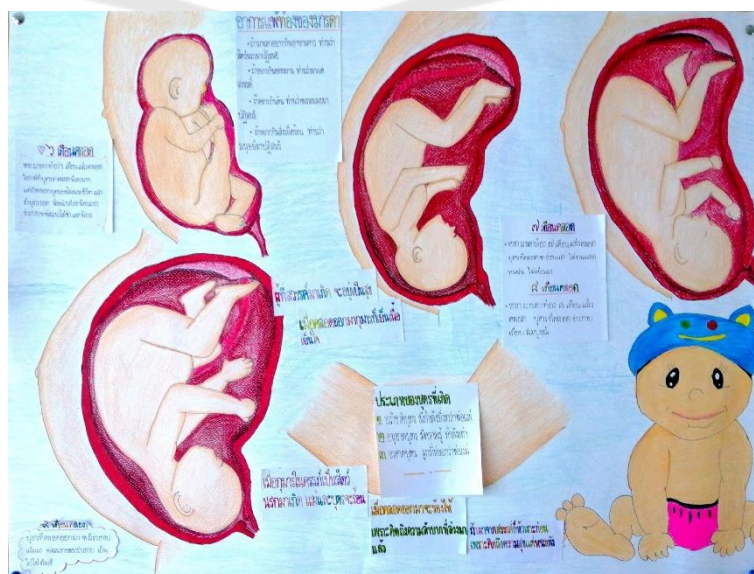
เกณฑ์การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	ดีมาก (๓)	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ควรปรับปรุง (๐)
๑. การแบ่งหน้าที่	ทุกคนมีหน้าที่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน	มีผู้มีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบ ๑ คน	มีผู้มีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบ ๒ คน	ขาดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงาน
๒. มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำงาน	ปฏิบัติงานตามที่ครูสั่งทันที และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม	ปฏิบัติงานตามที่ครูสั่ง และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม แต่ยังไม่ชัดเจน	ปฏิบัติงานตามที่ครูสั่ง ไม่จดบันทึกและไม่ตั้งใจฟังครูสอน/ไม่ปฏิบัติตามที่ครูสั่ง แต่จดบันทึกและตั้งใจฟังครูสอน	ไม่ปฏิบัติงานตามที่ครูสั่ง ไม่จดบันทึกและไม่ตั้งใจฟังครูสอน และขาดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม
๓. ขั้นตอนการทำงาน	มีการวางแผนแบ่งหน้าที่อย่างเป็นระบบ และรู้จักร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา	มีการวางแผนแต่ยังขาดการแบ่งงานตามหน้าที่	การวางแผนยังไม่ชัดเจน และยังขาดการแบ่งงานตามหน้าที่	ขาดการลำดับขั้นตอนการทำงาน รวมถึงขาดความสามัคคีในการทำงานกลุ่ม
๔. มีความรับผิดชอบ/มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายทุกงาน	มีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายบางงาน	ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีความล่าช้า	ไม่มีความรับผิดชอบต่องานและต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเลย
๕. ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างดี และมีความกระตือรือร้น	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่ขาดความกระตือรือร้น	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างไม่เต็มใจ ต้องมีการย้ำเตือนอยู่เสมอ	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเลย

เกณฑ์การประเมินผล	
ระดับคะแนน	ผลการประเมิน
๑๓ – ๑๕	ดีมาก
๑๐ – ๑๒	ดี
๗ – ๙	ปานกลาง
๔ – ๖	พอใช้
๐ – ๓	ควรปรับปรุง

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับทาง

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเดิม

รายวิชาภาษาไทย ท 33102

มัธยมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ

เวลา 4 คาบ

เรื่องที่ 1 รู้เหตุนำเรื่อง รู้เพื่องบทวิเคราะห์

เวลา 2 คาบ

ผู้สอน นางสาวอมรรัตน์ รัชตะทวีกุล

1. มาตรฐานและตัวชี้วัด

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

2. สาระสำคัญ

ไตรภูมิพระร่วงเป็นพระราชนิพนธ์ของพระมหาธรรมราชาที่ 1 หรือพญาลิไท เรียกอีกชื่อว่า เถุภูมิภค หรือไตรภูมิภค มีความหมายว่าด้วยเรื่องราวของ 3 โลก คือ กามภูมิ เป็นโลกที่ยังติดอยู่ในกามกิเลส รูปภูมิ เป็นดินแดนของพรหมที่มีรูป มีทั้งสิ้น 16 ชั้น และอรุณภูมิ เป็นดินแดนของพรหมไม่มีรูป มีแต่จิตหรือวิญญาณ มี 4 ชั้น จุดประสงค์หลักในแต่งเรื่องนี้คือต้องการปลูกฝังให้มนุษย์เร่งทำความดีเพื่อให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ และบรรลุนิพพานที่ประเสริฐ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของเรื่อง บอกชื่อผู้แต่ง และวิเคราะห์สาระสำคัญจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้

ด้านทักษะ

นักเรียนสรุปสาระสำคัญจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ ได้

ด้านคุณลักษณะ

นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงาน

4. สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

- ทักษะการสร้างความรู้

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

5. สารการเรียนรู้

ไตรภูมิพระร่วง เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทั้งด้านเนื้อหา ด้านวรรณศิลป์ และด้านสังคม จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นมาของเรื่อง ศึกษาความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้อย่างถูกต้องชัดเจน

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูให้นักเรียนชมวีดิทัศน์ รายการกระแຈหກດ້ານ ตອນສາມโลก แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ขั้นสอน

1. ครูบรรยายความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ จากหนังสือเรียน วรรณคดีวิจักษ์ อธิบายความเป็นมาของเรื่อง ผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์ จุดมุ่งหมายในการแต่ง และอ่านเนื้อหาพร้อมทั้งวิเคราะห์สาระสำคัญ อธิบายคำศัพท์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน

2. จากนั้นครูให้นักเรียนแต่ละคนบันทึกความรู้ที่ได้ลงในสมุดบันทึก

3. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คน พร้อมแจกอุปกรณ์ และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนภาพความคิดสรุปสาระสำคัญจากเรื่องไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ

กลุ่มที่ 1 ไตรภูมิ (กามภูมิ , รูปภูมิ และอรุภูมิ)

กลุ่มที่ 2 กามภูมิ (อธิบายกามภูมิโดยละเอียด)

กลุ่มที่ 3 รูปภูมิ และ อรุภูมิ (อธิบายทั้งสองภูมิโดยละเอียด)

กลุ่มที่ 4 ทวีปทั้ง 4

กลุ่มที่ 5 การปฏิสนธิ

กลุ่มที่ 6 การกำเนิดของมนุษย์

4. ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนองานหน้าชั้นเรียน เพื่อนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และจดบันทึกลงในสมุด

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ นักเรียนแต่ละคนบันทึกความรู้ที่ได้ลงในสมุดบันทึกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูเสริมเพิ่มเติมในแต่ละประเด็นที่นักเรียนสงสัยหรืออยากเรียนรู้เพิ่มเติม

7. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์รายการกระเจ๊กหกด้าน ตอนสามโลก
2. หนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตร ม.6
3. กระดาษฟลิปชาร์ตพร้อมอุปกรณ์การเขียน

8. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผล	วิธีการประเมิน	เกณฑ์การผ่าน
ด้านความรู้ นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของเรื่อง บอกชื่อผู้แต่ง และวิเคราะห์สาระสำคัญจากเรื่อง 'ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ' ได้	การตอบคำถามในห้องเรียน	นักเรียนอธิบายความเป็นมาของเรื่อง บอกชื่อผู้แต่งได้ถูกต้อง สามารถวิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง
ด้านทักษะ นักเรียนสรุปสาระสำคัญจากเรื่อง 'ไตรภูมิพระร่วง ตอน มนุสสภูมิ' ได้	การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การสรุปสาระสำคัญจากเรื่อง 'ไตรภูมิพระร่วง'	นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง
ด้านคุณลักษณะ นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงาน	การประเมินคุณลักษณะ	ระดับคุณภาพ 2 ถือว่าผ่านเกณฑ์

9. กิจกรรมเสนอแนะ

—

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นางสาวอมรรัตน์ รัชตะทวีกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ค

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย

- แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย

รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท33102

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

คะแนนเต็ม 30 คะแนน

เวลา 50 นาที

คำชี้แจง ข้อสอบแบบเลือกตอบ มี 30 ข้อ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ไตรภูมิพระร่วง มีความหมายสอดคล้องกับข้อใด
 - ก. เรื่องราวของการกำเนิดและการสร้างโลก
 - ข. เรื่องราวที่กล่าวถึงปฐมบทของรามเกียรติ์
 - ค. เรื่องราวของทั้ง 3 คือ กามภูมิ รูปภูมิ และอรูปภูมิ
 - ง. เรื่องราวที่กล่าวถึงการกำเนิดของเทวดาในศาสนาฮินดู
2. จุดมุ่งหมายหลักของไตรภูมิพระร่วงคือข้อใด
 - ก. เพื่อให้มนุษย์เกรงกลัวที่จะทำกรรมชั่ว
 - ข. เพื่อให้มนุษย์เร่งสั่งสมบุญจะได้พบพระศรีอารีย์
 - ค. เพื่อให้มนุษย์เร่งสั่งสมบุญจะได้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นยามา
 - ง. เพื่อให้มนุษย์เร่งสั่งสมบุญจะได้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด
3. การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ตามความเชื่อของเรื่อง ไตรภูมิพระร่วงคือสิ่งใด
 - ก. การเกิด แก่ เจ็บ ตาย
 - ข. การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ
 - ค. การแปรเปลี่ยนและความไม่แน่นอนของจิตใจมนุษย์
 - ง. การเวียนว่ายตายเกิด และการชดใช้กรรมบนโลกมนุษย์
4. อุดรภูทิวปคือแดนหรือสังคมในอุดมคติของมนุษย์สอดคล้องกับข้อใด
 - ก. มนุษย์ไม่มีการแบ่งเพศ
 - ข. เพศหญิงต้องอยู่ใต้อำนาจของเพศชาย
 - ค. มนุษย์มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตหรือไร้ซึ่งเสรีภาพ
 - ง. มนุษย์ทุกคนจะมีความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกันทุกประการ

5. “อันว่าสายสะดือแห่งกุมารนั้นกลวงดังสายก้านบัวอันมีชื่อว่าอุบลจะงอยใส่ดือนั้นกลวงขึ้นไป เบื้องบนติดหลังท้องแม่แลข้าวน้ำอาหารอันใดแม่กินใส่ร้แลโภชนาสนั้นก็เป็นน้ำชุ่มเข้าไปใน ใส่ดือนั้น แลเข้าไปในท้องกุมารนั้นแล สะหน่อยๆ แลผู้น้อยนั้นก็ได้ กินทุกคำเช้าทุกวัน”
- บทประพันธ์ข้างต้นมีความโดดเด่นด้านวรรณศิลป์ในข้อใด

ก. การใช้สาธกโวหาร	ข. การใช้บรรยายโวหาร
ค. การใช้พรรณนาโวหาร	ง. การเล่นคำที่สื่อความหมายได้ชัดเจน

6. ข้อใดใช้อุปมาโวหาร

- ก. เมื่อกุมารนั้นคลอดออกจากท้องแม่ ออกแลไป บ่มีพันตน ตนเย็นนั้นแลเจ็บเนื้อ เจ็บตนนักหนา
- ข. สิ่งอาหารอันแม่กินเข้าไปในท้องนั้นใหม่และย่อยลงด้วยอำนาจแห่งไฟธาตุอันร้อนนั้น ส่วนตัวกุมารนั้นบ่มีใหม่
- ค. เมื่อกุมารอยู่ในท้องแม่นั้นลำบากรักหนา ฟังเกลียดฟังหน่ายพันประมาณนัก ก็ขึ้นแลเหม็นกลิ่นตืดและเอียนอันได้ 80 ครอก
- ง. แลกุมารนั้นเจ็บเนื้อเจ็บตนดังคนอันท่านชังไว้ในไหอันคับแคบนักหนา แค้นเนื้อแค้นใจ แลเดือดเนื้อเดือดใจนักหนา เหยียดตีนมือบ่มีได้ ดังท่านเอาใส่ไว้ในที่คับ

7. ข้อใดมีลักษณะเด่นด้านการหลากคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน

- ก. เลือดแลน้ำเหลืองย่อยลงเต็มตนยะหยดทุกเมื่อแล
- ข. เมื่อจะคลอดออก ตนกุมารนั้นเย็น เย็นเนื้อเย็นใจ
- ค. แลภูเขอันชื้อคังไสยบรรพตหีบแลเหงแลบดบี้ นั้นแล
- ง. คนผู้ใดจากแต่่นรกมาเกิดนั้น เมื่อคลอดออกตนกุมารนั้นร้อน

8. เพราะเหตุใดผู้แต่งจึงเลือกใช้อุปมาโวหารเป็นหลักในการเล่าเรื่องไตรภูมิพระร่วง (ประเมินค่า)

ก. เพื่อเน้นจังหวะให้น่าฟัง	ข. เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ
ค. เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนาน	ง. เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนใจ

9. นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไรให้ได้ชื่อว่าเป็น **อภิชาติบุตร** ตามความเชื่อของไตรภูมิพระร่วง

- ก. หมั่นทำทานรักษาศีลเพื่อหลุดพ้นจากวัฏสงสาร
- ข. ไปโรงเรียนแต่เช้าทุกวันเพื่อช่วยภารโรงเก็บกวาดโรงเรียน
- ค. ตั้งใจเรียนแบ่งเบาภาระและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา
- ง. อยู่บ้านเฉยๆ จะได้ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่บิดามารดา

10. บุคคลใดนำข้อคิดจากไตรภูมิพระร่วงไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม
- ก. อภิปรัชชาศีล ๕
 - ข. อภิวินัยรักษาศีลงดบริโภคเนื้อสัตว์ตลอดชีวิต
 - ค. อภิปาเลศความจากไตรภูมิพระร่วงแล้วเผยแพร่ให้ผู้อื่นศึกษา
 - ง. อภินันท์บำเพ็ญเพียรในป่าช้าเพื่อหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด
11. ข้อใดเรียงลำดับเนื้อเรื่องกาพย์เห่เรือได้ถูกต้อง
- ก. ชมกระบวนเรือ ชมปลา ชมไม้ ชมนก บทเห่ครวญ
 - ข. ชมกระบวนเรือ ชมไม้ ชมปลา ชมนก บทเห่ครวญ
 - ค. ชมกระบวนเรือ ชมนก ชมไม้ ชมปลา บทเห่ครวญ
 - ง. ชมกระบวนเรือ ชมปลา ชมนก ชมไม้ บทเห่ครวญ
12. “ รอนรอนสุริยไฉ่ อัสดง
เรื้อยเรื้อยลับเมรุลง คำแล้ว”
คำว่า **เมรุ** ในบทประพันธ์นี้หมายถึงอะไร
- ก. เผาศพ
 - ข. ดวงอาทิตย์
 - ค. ภูเขา
 - ง. แผ่นดิน
13. กาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรมีคุณลักษณะเด่นอย่างไร
- ก. ให้ความรู้แจ่มชัดด้านประวัติศาสตร์
 - ข. ให้ความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี
 - ค. ให้ความรู้อย่างกว้างขวางด้านอุทกศาสตร์
 - ง. ให้ความรู้เรื่องกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค
14. ข้อใด**ไม่ใช่**โอกาสในการจัดกระบวนเรือพยุหยาตราทางชลมารค
- ก. ถวายผ้าพระกฐิน
 - ข. ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี
 - ค. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา
 - ง. 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน

15. ประเพณีการเห่เรือมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทย ข้อใดชัดเจนที่สุด
- สะท้อนถึงความรักสามัคคีของทหารในการพายเรือพระที่นั่ง
 - สะท้อนถึงวิถีชีวิตในการเดินทางทางน้ำโดยใช้เรือเป็นยานพาหนะ
 - สะท้อนถึงความใกล้ชิดกับศาสนาโดยใช้เรือเป็นยานพาหนะในการทอดกฐินทอดผ้าป่า
 - สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาในการแต่งคำประพันธ์ที่รังสรรค์โดยใช้ภูมิปัญญาทางภาษาถ่ายทอดออกมาเป็นวรรณคดีที่ทรงคุณค่า
16. คำประพันธ์ข้อใดให้คุณค่าทั้งทางด้านวรรณศิลป์และด้านสังคม
ก.	แก้มข้าข้าใครต้อง	อันแก้มน้องข้าเพราะชม
	ปลาทุกทุกซอกกรม	เหมือนทุกซอกที่จากนาง
ข.	เพียนทองงามดังทอง	ไม่เหมือนน้องห่มตาตพราย
	กระแหแห่ทางชาย	ดังสายสวาทคลาดจากสม
ค.	เรื่อยเรื่อยมาเรียงเรียง	นกบินเฉียงไปทั้งหมู่
	ตัวเดียวมาพลัดคู่	เหมือนพื่ออยู่ผู้เดียวดาย
ง.	แต่เข้าเท่าถึงเย็น	กล้ากลืนเข็ญเป็นอาจิณ
	ชายใดในแผ่นดิน	ไม่เหมือนพี่ที่ตรอมใจ
17. หลังจากศึกษาเรื่องกาพย์เห่เรือ ใครสามารถต่อยอดบทเรียนได้ดีที่สุด
- กีฬามวยที่ตีศักรบวงเรือพระที่นั่งในการเสด็จพยุหยาตราทางชลมารค
 - ก้องฝึกแต่งบทประพันธ์โดยมีเนื้อความตามความสนใจ เช่น แต่งบทชมบ้านเมือง
 - กอล์ฟเปรียบเทียบกาพย์เห่เรือพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรกับกาพย์เห่เรือของคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ
 - งานตัดค้นหาสาเหตุว่าทำไมคนสมัยโบราณจึงสร้างโขนเรือเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ
18. กาพย์เห่เรือแฝงข้อคิดไว้มากมาย ยกเว้นข้อใด
- วรรณคดีช่วยขัดเกลาจิตใจให้สงบและมีความสุข
 - สะท้อนภาพภูมิปัญญาทางด้านการประมง และวิถีชีวิตสองฝั่งคลอง
 - สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศที่คนรุ่นหลังควรช่วยกันอนุรักษ์
 - สะท้อนภาพขนบธรรมเนียมประเพณี คุณค่าทางด้านภาษา ความคิด และวัฒนธรรมที่งดงาม

19. นักเรียนสามารถหาข้อมูลเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนและการเห็นได้จากสถานที่ใด

ก. สุสานทัพเรือ

ข. นิทรรศน์รัตนโกสินทร์

ค. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

ง. กองเรือเล็กเรือพระราชพิธี

20. เมื่อนักเรียนต้องการต่อยอดการทำรายงานเกี่ยวกับภาพให้เรือ หัวข้อใดมีความสร้างสรรค์ และสามารถบูรณาการกับวิชาอื่นได้

ก. การศึกษาทฤษฎีการแต่ง

ข. การศึกษาการขยายพันธุ์ปลาหายากที่ปรากฏในภาพให้เรือ

ค. การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการให้เรือในสมัยอยุธยา กับสมัยรัตนโกสินทร์

ง. การศึกษาวรรณศิลป์และการใช้โวหารในการแต่งภาพให้เรือของเจ้าฟ้าบรมวิเบศร

21. “ ขัตติยพันธกรณี ” มีความหมายสอดคล้องกับข้อใด

ก. เหตุอันเป็นข้อผูกมัดของกษัตริย์

ข. เหตุอันเป็นข้อสัญญาของกษัตริย์

ค. เหตุอันเป็นข้อผูกพันของกษัตริย์

ง. เหตุอันเป็นข้อกำหนดของกษัตริย์

22. เหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้นในช่วง ร.ศ. ๑๑๒ เมื่อเทียบแล้วจะตรงกับพุทธศักราชใด

ก. พ.ศ. ๒๔๓๖

ข. พ.ศ. ๒๔๓๗

ค. พ.ศ. ๒๔๓๘

ง. พ.ศ. ๒๔๓๙

23. จากเรื่อง “ ขัตติยพันธกรณี ” หลักธรรมในข้อใดที่ทำให้เหตุการณ์ที่เลวร้ายคลี่คลายไปในทางที่ดี

ก. อุเบกขา

ข. มุทิตา

ค. เมตตา

ง. ขันติ

24. คำประพันธ์ในข้อใดสอดคล้องกับ “ ภูไทโรจน์ ”

ก. ขอจงสำเร็จรา

– ชะประสงค์ที่ทรงปอง

ปกข้าฝ่าละออง

พระบาทให้สามัคคี

ข. ขอเหตุที่ขุนขัด

จะวิบัติพระชนนี

จงคล้ายเหมือนหลายปี

จะลี้มเล็กละลายสูญ

ค. ชีวิตมนุษย์นี้

เปลี่ยนแปลง จริ่งนอ

ทุกข์และสุขพลิกแพลง

มากครั้ง

ง. ดุจเหล่าพละนา

จะเหวว่ากะปัตัน

นายท้ายฉนวน

ทิศทางก็กลางแคลง

25. “ดูจเหล่าพะละนา ะเหวว่ากะปัตัน

นายท้ายฉงนงัน ทิศทางก็กลางแคลง”

จากคำประพันธ์ข้างต้นคำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงใคร

ก. หม่อมราโชทัย

ข. กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ค. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ง. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

26. “อันพระประจวรครั้ง นี้แท้ทั้งไผทสยาม

เหล่าข้าพระบาทความ วิตกพันจะอุปมา

ประสาแต่อยู่ใกล้ ทั้งรู้ไชว่าหนักหนา

เลือดเนื้อมิเจื้อย ใหลหายได้จะชิงถวาย”

จากคำประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่ควรเป็นแบบอย่างเรื่องใดเด่นชัดที่สุด

ก. ความเมตตากรุณา

ข. ความเสียสละ

ค. ความซื่อสัตย์

ง. ความอดทน

27. คำประพันธ์ในข้อใดที่มีน้ำเสียงให้รู้ปัญหา

ก. ขอตายให้ตายหลับ ด้วยชื่อนับว่าชายชาญ

เกิดมาประสบการ ธุระได้บำเพ็ญทำ

ข. ธรรมดามหาสมุทร มีคราวหยุดพายุผัน

มีคราวสลาตัน ตั้งระลอกกระฉอกฉาน

ค. ขอจงสำเร็จรา- ชะประสงค์ที่ทรงปอง

ปกข้าฝ่าละออง พระบาทให้สามัคคี

ง. ผิดกันแต่ถ้าแก้ ให้เต็มแยจจึงจมไป

ใครห่อนประมาทใจ ว่าตลาดเขลาจะเมาเมิน

28. “ชีวิตมนุษย์นี้ เปลี่ยนแปลง จริตหนอ
 ทุกข์และสุขพลิกแพลง มากครั้ง
 โบราณท่านจึงแสดง เป็นเยี่ยง อย่างนา
 ชั่วนับเจ็ดที่ทั้ง เจ็ดข้างฝ่ายดี”

จากคำประพันธ์ข้างต้นสามารถนำคำสอนที่ปรากฏในคำประพันธ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

- ก. ไปป็นินทาเบรลลาให้คนรอบข้างฟัง
- ข. ปรีกอดทนสู้กับปัญหาอย่างมีความหวัง
- ค. จันทรवादแจ้งตำรวจจับเรื่องเพราะกลัวจะทำผิดซ้ำ
- ง. จ้อยไม่ไว้วางใจการะเกดเพราะคิดว่าเธอเป็นคนไม่ดี

29. ข้อใดไม่ใช่คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์จากเรื่อง “ชัตติยพันธกรณี”

- ก. ปลุกจิตสำนึกให้คนในชาติหวงแหนรักษาผืนแผ่นดินไทยไว้ให้ดำรงอยู่สืบไปและตระหนักถึงความเหน็ดเหนื่อยยากของบรรพบุรุษที่ต้องยอมแลกด้วยชีวิตเพื่อรักษาผืนแผ่นดินนี้ไว้
- ข. การปิดเรื่องน่าประทับใจ คือ การตั้งจิตอธิษฐานของกวีผู้แต่งเป็นบทที่มีผู้จดจำกันได้มาก
- ค. มีการใช้ภาพพจน์ต่าง ๆ ทั้งอุปมา อุปลักษณ์ อพภาษ ฯลฯ
- ง. ไพเราะด้วยสัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสสระและอักษร การเล่นคำ ซ้ำคำ

30. ข้อใดไม่ใช่ข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสที่มีต่อไทย

- ก. ฝรั่งเศสในฐานะเป็นมหาอำนาจผู้คุ้มครองเวียดนามและกัมพูชา จะต้องได้ดินแดนทั้งหมดทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง
- ข. ไทยจะต้องเสียค่าปรับแก่ฝรั่งเศสเป็นจำนวน 3 ล้านฟรังก์เหรียญทอง
- ค. ไทยจะต้องลงโทษนายทหารทุกคนที่ก่อการรุกรานที่ชายแดน
- ง. ไทยจะต้องเปิดการค้าเสรีให้แก่ฝรั่งเศสโดยไม่เสียภาษีอากร

ตัวอย่าง

แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ด้านความคิด ความรู้สึกและด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย โดยให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกตอบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทย คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิด และจะไม่มีผลต่อการเรียนหรือคะแนนสอบของนักเรียนแต่อย่างใด ฉะนั้นจึงขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีโดยไม่ต้องวิตกกังวล คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ และนำผลรวมไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยต่อไป

2. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาข้อความอย่างรอบคอบจากนั้นจึงตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว และตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความวัดเจตคติ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านความคิดเกี่ยวกับวรรณคดีไทย	5	4	3	2	1
0	การเรียนวรรณคดีไทยทำให้รักชาติยิ่งขึ้น	✓				
00	การเรียนวรรณคดีไทยไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนในปัจจุบัน					✓

แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

ข้อ	ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ข้อความวัดเจตคติ					
ด้านความคิดเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย		5	4	3	2	1
1	นักเรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีไทยทำให้มีทักษะการอ่านดีขึ้น					
2	นักเรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีไทยสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้					
3	นักเรียนคิดว่าสามารถนำข้อคิดจากวรรณคดีไทยมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้					
4	นักเรียนคิดว่าการเรียนวรรณคดีไทยทำให้เกิดสุนทรียภาพ					
5	นักเรียนคิดว่าวรรณคดีไทยเป็นสมบัติของชาติควรอนุรักษ์ไว้					
ด้านความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนวรรณคดีไทย		5	4	3	2	1
6	นักเรียนรู้สึกชื่นชอบการเรียนวรรณคดีไทย					
7	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อได้เรียนวรรณคดีไทย					
8	นักเรียนรู้สึกอยากเรียนวรรณคดีไทย					
9	นักเรียนรู้สึกอยากศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากวรรณคดีไทย					
10	นักเรียนรู้สึกมีความสุขเมื่อได้เรียนวรรณคดีไทย					

ข้อ	ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ข้อความวัดเจตคติ					
ด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียน วรรณคดีไทย		5	4	3	2	1
11	นักเรียนกระตือรือร้นเมื่อได้รับ มอบหมายให้ค้นคว้าเกี่ยวกับ วรรณคดีไทย					
12	นักเรียนศึกษาสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ วรรณคดีไทยด้วยความสนใจ					
13	นักเรียนเต็มใจทำกิจกรรมเกี่ยวกับ วรรณคดีไทย					
14	นักเรียนศึกษาวรรณคดีไทยด้วยความ สนุกสนาน					
15	นักเรียนทำการบ้านและอ่านหนังสือ วรรณคดีไทยเป็นลำดับแรก					

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	น.ส.อมรรัตน์ รัชตะทวีกุล
วัน เดือน ปี เกิด	17 ธันวาคม 2523
สถานที่เกิด	จ.สุพรรณบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2546 ปริญญาตรี ศศ.บ. (ภาษาไทย) จาก สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ.2562 ปริญญาโท กศ.ม. (วกจ.ภาษาไทย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	349 ซอยตากสิน 15 ถนนตากสิน แขวงลำเห่ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

